

ВСЕ ПРО ЗАКОНИ — В ОДНІЙ ГАЗЕТІ!
Юридичний Вісник України
Загальнонаціональна правова газета
WWW.YVU.COM.UA

► № 18 (1577)

1–15 ВЕРЕСНЯ 2026 РОКУ

СТОР. 3

**За кілька кроків
від соціальної катастрофи**

■ У ЦЬОМУ НОМЕРІ

Прокурора виправдано

► стор. 6 — 7

Страсбург б'є по Верховному Суду

► стор. 7

Економічна, соціальна та політична ситуація в росії за серпень 2026 року

► стор. 16 — 17

Маятник хитнувся в інший бік...

► стор. 18

Питання збереження та розвитку академічного сектору науки

► стор. 19 — 21

Повідомлення від Посольства України у Польщі**База даних про жертви польсько-українського конфлікту 1039-1943 років**

► стор. 23

ДКНС навпаки

► стор. 25

НАГАДУЄМО НАШИМ ЧИТАЧАМ!

Триває передплатна кампанія на II півріччя 2026 року.

Передплата здійснюється в усіх відділеннях Укрпошти та безпосередньо в редакції тижневика (в т. ч. онлайн).

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС: 21615

За кілька кроків від соціальної катастрофи

За моїм відчуттям, правова система держави прямує до катастрофи. Політичний режим активно сприяє цьому. До того ж війна з величезною швидкістю спалює активи, які були отримані у спадок від УРСР і які згоріли за останні 35 років. Причому йдеться не лише про матеріальні активи, а й про моральні та правові засади. Зараз держава тримається в основному завдяки зовнішній допомозі (рахують понад половину на кожну бюджетну гривню) та невмінню росіян протидіяти нашій армії та запровадити загальну мобілізацію, бо невідомо чим це може в них закінчитися. Але, схоже, що деякі події в Європі починають наближати зміни в її політичному ландшафті.

Свій шанс перемогти росіян ми ще не втратили. І військові події у 2022 році, коли Україна на короткий період стала країною відповідальних громадян, підтверджують таку думку. Хоча чимало людей кинулися за кордон, але коли початковий переляк влади минув, усе повернулося на круги своя — держава почала дрейфувати до копії свого ворога. Судить самі: простір свободи почав зменшуватися; наступ на бізнес не припиняється; корупція стала внутрішнім ворогом, некомпетентність державного менеджменту розквітла, державна ж політика подається часто-густо під гаслами патріотизму, а міжусобиця між правоохоронними органами послаблює верховенство права та конституційні принципи врядування.

Правова політика перетворюється на свою протилежність, коли у війні починають битися дві неефективні, корумповані автократії, що культивують і глорифікують минуле замість того, щоб засвоїти його трагічні уроки. Ми рухаємося до соціальної катастрофи, адже громадянський мир, який був основою розвитку держави, руйнується. Питання в тому, скільки ще стратегічних помилок накоїть режим влади, ставлячи своїх прибічників замість компетентних людей, сподіваючись на персональну харизму замість ефективних реформ. Стати в сучасних умовах де Голлем, Ататюрком чи українським Черчиллем практично неможливо.

Соціальний запит на персоналістську героїку не сформований. Треба пам'ятати, що поклиню українців, яке ще вірить в успіх, доведеться пережити те, що означає слово «руїна», зокрема в юридичному сенсі. Маємо оперувати юридичними фактами, що свідчать про наближення такої руїни або юридичного дефолту. В антикорупційних органах, як каже Генеральний прокурор, відбуваються неконтрольовані впливи та ризики. І в той же час сама по собі втеча Генпрокурора Кравченка (після подання ним заяви про відставку), кадрові скандали в ОПУ не лише руйнують держуправління, а й ставлять під загрозу міжнародну підтримку України на тлі поширення ультраправих сил в Європі.

Наразі актуальним є виконати вимоги ЄС для продовження фінансування України та провести прозорий конкурс на призначення Генпрокурора. Адже ми маємо ситуацію з класичним конфліктом інтересів. Наявність такого роду конфлікту, розслідування щодо корупційних діянь самого Генпрокурора у конституційних демократіях, як правило, закінчується добровільною відставкою. Наш шановний Генпрокурор вже подав заяву про відставку і зненацька відкриває кримінальне провадження, вносить його у держреєстр, що є абсурдом з точки зору верховенства права.

Держава втрачає правоохоронну систему, коли професіоналізм підміняють лояльністю, а реформу — красивою декларацією. Останні події навколо Офісу ГПУ, повідомлення про обшуки, підозри щодо можливого «кришування» незаконного бізнесу окремими посадовцями та розмови про корупційні зв'язки всередині правоохоронної системи мають змусити державу поставити дуже неприємне, але принципове питання: про що йдеться, коли реформують правоохоронні органи, зокрема прокуратуру? Справжня реформа починається з людей, яких держава ставить на ключові посади, та відповідальності тих, хто їх призначає. Про це вже неодноразово говорили. Тому необхідно від слів переходити до справи, до дії, до призначень людей, відданих інтересам держави, а не окремим персонам.

Підготував Віктор КОВАЛЬСЬКИЙ

■ НАШІ ВІТАННЯ!

ЦИМИ ДНЯМИ СВЯТКУЮТЬ
СВІЙ ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ

24 серпня —
Богдан ГРИСЬКИЙ,
голова Апеляційного
суду Тернопільської
області

24 серпня —
Ярослав
ГОЛОВАЧОВ,
голова Апеляційного
суду м. Києва,
к.ю.н.

31 серпня —
Ірина Гуменюк,
заступниця
завідувача відділу
Дослідницької
служби ВРУ, к.ю.н.

2 вересня —
Юрій БАУЛІН,
голова Конституційно-
го Суду України у
відставці, професор,
академік НАПрН
України, д. ю. н.

15 вересня —
Галина БАЛЮК,
член-кореспондент-
ка НАПрНУ, професор-
ка Інституту права КНУ
ім. Тараса Шевченка,
д. ю. н.

16 вересня —
Володимир ВАК,
керуючий партнер
Адвокатського
об'єднання
«Вак та партнери»

Колективи видавництва «Юрінком Прес» та «Юрінком Інтер» і редакція газети «Юридичний вісник України» вітають іменинників. Нехай вас завжди супроводжує успіх, здійснюються плани та сподівання, постійно зіграє тепло людської вдячності, а будні і свята наповнюються радістю, світлом і любов'ю рідних та близьких.

■ МІГРАЦІЯ

Повернення додому

Згідно з даними опитування, проведеного Ukrainian Rating Group, понад половина українських біженців планують повернутися на батьківщину після закінчення війни з росією.

Результати опитування свідчать, що 51% опитаних біженців, які проживають у Польщі, заявляють про повернення до України. Проте більшість з них — 43% — планують повернення після закінчення війни, і лише 8% українських біженців готові повернутися на батьківщину найближчим часом.

26% опитаних заявили, що взагалі не планують повертатися в Україну. 23% респондентів не змогли конкретно відповісти на це питання. 71% респондентів називають

головним фактором, що впливає на їхнє рішення щодо повернення в Україну, є безпека та стабільність у країні.

Дослідження проводилося з 21 по 25 серпня за допомогою онлайн-опитування. У ньому взяли участь 1000 осіб, які виїхали з України через війну з росією та оселилися в Польщі.

Підготовлено за матеріалами
«Новости Польщі»

■ СУСПІЛЬСТВО

Діалог про справедливість

Де проходить межа між ефективністю кримінального правосуддя та суспільним очікуванням справедливого покарання? За яких умов угоди у справах про топкорупцію можуть відповідати суспільному інтересу та сприяти довірі до правосуддя та антикорупційних інституцій?

У вересні поточного року Аспен Інститут Київ у партнерстві зі Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою та за підтримки Антикорупційної ініціативи ЄС в Україні (EUACI) провів Діалог «Справедливість, покарання та угоди: чого суспільство очікує від правосуддя у топкорупційних справах».

Діалог об'єднав представників антикорупційних інституцій, правничої спільноти, медіа, громадянського суспільства й експертного середовища навколо питання застосування угод про визнання винуватості у справах про топкорупцію.

На початку Діалогу учасники розглянули національний досвід застосування угод про визнання винуватості в корупційних провадженнях. Своїм професійним поглядом та практичним досвідом поділився Олександр Клименко, керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

Антон Марчук, керівник напрямку з питань антикорупційної політики та євроінтеграції Антикорупційної ініціативи ЄС в Україні (EUACI), представив короткий огляд міжнародних стандартів та досвіду кількох європейських держав.

У центрі подальшого обговорення — пошук балансу між ефективністю кримінального правосуддя, невідворотністю відповідальності, справедливістю покарання та довірою суспільства до антикорупційної системи.

Серед основних тем:

Суспільні очікування щодо справедливості — як війна впливає на сприйняття відповідальності та покарання у справах про топкорупцію.

Суспільний інтерес та угоди — за яких умов застосування угод може бути виправданим з погляду суспільства.

Межі компромісу — які критерії мають визначати можливість більш м'якого покарання та де проходять етичні межі домовленостей.

Ризики та довіра — як мінімізувати ризики застосування угод і забезпечити належну комунікацію таких рішень суспільству.

Діалог модерували Denis Poltavets, директор програмного розвитку Аспен Інституту Київ, та Расім Бабанли, керівник Апарату Верховного Суду.

Проведення події координувала Олена Фоміна, директорка програмних напрямів Аспен Інституту Київ.

■ ПРАВОСУДДЯ

Мешканка Донецька проти України

Європейський суд з прав людини визнав неприйнятною заяву мешканки Донецька проти України: вона скаржилася на обстріл ЗСУ, який зруйнував її квартиру.

Заявниця, мешканка Донецька, стверджувала, що 9 серпня 2014 року артилерійський обстріл українських урядових сил зруйнував квартиру, якою вона володіла і в якій проживала. На підтвердження вона надала копії паспорта, свідоцтва про спадщину, свідоцтва про право власності, будинкової книги, довідки про пошкодження та фотографії.

Вона скаржилася, що нібито не могла реалізувати свої права, оскільки всі державні установи на сході, включно із судами, при-

зупинили роботу й були переміщені на підконтрольну українському уряду територію.

Також заявниця скаржилася, що її начебто змусили змінити місце проживання через знищення майна. При цьому вона не вказала, куди саме переселилася, і не надала жодних доказів переселення. Крім того, інтереси заявниці представляв адвокат, що практикує в Москві.

ЄСПЛ відхилив усі скарги через невичерпання національних засобів юридичного захисту.

■ КОНФІДЕНСІЙНІСТЬ

Адвокатська таємниця є реальною

Банки не мають права вимагати від адвокатів договори про надання правничої допомоги та акти виконаних робіт під приводом фінансового моніторингу.

Таким є ключовий висновок професійної спільноти щодо прецеденту, коли банк витребував у адвоката конфіденційні документи про його клієнтів (договори та акти) та пояснення щодо мотивів внесення застави, а після відмови — в односторонньому порядку розірвав договір та закриття рахунки. Зокрема, РАУ назвала такі вимоги банку неправомірними, а закриття рахунків — грубим порушенням професійних гарантій і тиском на захисника, що за наявності відповідних ознак може бути кваліфіковано як кримінальне перешкоджання адвокатській діяльності.

РАУ наголосила, що у відносинах з фінустановою клієнтом є виключно сам адвокат (або адвокатське бюро чи об'єднання), а не його підзахисні чи довірители. Відтак, банк має право перевіряти виключно фінансовий стан самого адвоката — наприклад, податкову звітність, декларації та довідки про доходи. Будь-які документи, що

стосуються клієнтів, суті доручень чи укладених з ними угод, становлять адвокатську таємницю, вимагати яку банкам категорично заборонено.

Правомірна відмова розкрити адвокатську таємницю не є «ненаданням документів» і не може бути приводом для блокування рахунків чи розірвання відносин. НААУ вже ініціювала створення спільної робочої групи з Нацбанком України, щоб розробити офіційні методичні рекомендації для банків щодо обслуговування адвокатських рахунків із дотриманням усіх гарантій конфіденційності.

■ ДОВКІЛЛЯ

Захист довкілля в умовах війни:

Прокуратура та громадські активісти посилюють співпрацю

Під головуванням першого заступника керівника Запорізької обласної прокуратури Андрія Луканьова відбувся круглий стіл із представниками громадськості на тему «Екологічна безпека Запорізького регіону: консолідація зусиль правоохоронних органів та громадськості щодо подолання наслідків війни та протидії екологічним правопорушенням».

В умовах збройної агресії рф шкода, завдана навколишньому природному середовищу регіону, постійно зростає. Внаслідок обстрілів забруднюються ґрунти та води, знищуються ліси й інші природні ресурси, пошкоджуються об'єкти інфраструктури. Загальна сума збитків, завданих довкіллю Запорізької області, сягає 58 млрд грн.

За даними екоінспекції, збитки за забруднення земельних ресурсів внаслідок ворожих обстрілів регіону наразі складають 32 млрд грн, атмосферного повітря — 23 млрд грн, водних об'єктів — 4 млн грн. Також військовими держави-агресора знищено та пошкоджено значні території природно-заповідного фонду.

Андрій Луканьов наголосив: «Ефективна протидія злочинам проти довкілля неможлива без активної комунікації з громадськістю. Інформація від громадських активістів допомагає своєчасно виявляти правопорушення, реагувати на них і не допускати, щоб завдана шкода залишалася без належної правової оцінки».

Представники громадських організацій «Екосенс», «Широкий степ» та «Ротарі клуб Запоріжжя «Соціальне підприємництво» порушили низку проблемних питань у сфері охорони довкілля та надали пропозиції щодо вдосконалення механізмів реагування на порушення природоохоронного законодавства.

Сторони підтвердили зацікавленість у подальшій співпраці, обміні інформацією та координації зусиль для ефективного захисту довкілля.

Підготовлено за матеріалами Запорізької обласної прокуратури

Прокурора виправдано

Верховний Суд колегією суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду постановою від 23 липня 2026 року у справі № 686/28457/21 (провадження № 51-3885 км 25) залишив без задоволення касаційну скаргу прокурора Генеральної інспекції Офісу Генерального прокурора та залишив без зміни ухвалу Хмельницького апеляційного суду від 19 серпня 2025 року, якою підтримано виправдувальний вирок щодо прокурора відділу організації прийому громадян, розгляду звернень та запитів Хмельницької обласної прокуратури.

Суть первинного обвинувачення

Прокурора обвинувачували за незакінчений шляхом заволодіння чужим майном шляхом обману в особливо великих розмірах (частина третя статті 15, частина четверта статті 190 КК України) та за підбурювання до надання неправомірної вигоди службовій особі, яка займає відповідальне становище (частина четверта статті 27, частина третя статті 369 КК України).

За версією слідства, обвинувачений, не маючи жодних повноважень впливати на кримінальне провадження № 1201924000000349 щодо третьої особи (у постанові — ОСОБА_9), у вересні 2020 — січні 2021 року кількаразово повідомляв свідку завідомо неправдиву інформацію про нібито необхідність надання неправомірної вигоди в розмірі спочатку 20 000–30 000, а згодом 70 000 доларів США — за обіцянку зміни кваліфікації дій ОСОБА_9 на статтю 309 КК України та призначення покарання, не пов'язаного з позбавленням волі. 14 січня 2021 року обвинувачений отримав частину коштів (4946,62 грн) на банківську картку як аванс; довести справу до кінця не вдалося, оскільки, за версією слідства, обвинувачений дізнався, що про його дії стало відомо правоохоронним органам.

Чому суди трьох інстанцій визнали це провокацією, а не злочином

Суд першої інстанції (Хмельницький міськрайонний суд, вирок від 05.05.2025) визнав докази обвинувачення недопустимими, дійшовши висновку, що правоохоронні органи не обмежилися пасивним розслідуванням, а самі створили ситуацію правопорушення, схиливши обвинуваченого до вчинення інкримінованих дій, — тобто вдалися до провокації. Апеляційний суд (ухвала від 19.08.2025) з цим погодився; прокурор оскаржив обидва рішення до Верховного Суду.

Верховний Суд, відхиляючи касаційну скаргу, послідовно застосував усталений тест ЄСПЛ на відмежування провокації від допустимого контролю за вчиненням злочину: чи були дії правоохоронних органів активними, чи мало місце спонукання особи до вчинення злочину (ініціатива в контактах, повторні пропозиції попри початкову відмову, наполегливі нагадування, підвищення ціни вище середньої), чи було б скоєно злочин без втручання правоохоронних органів, і чи мали правоохоронні органи об'єктивні дані про те, що особу вже втягнуто у злочинну діяльність. Суд повторив визначення підбурювання з практики ЄСПЛ у справі «Раманаускас проти Литви»: підбурювання має місце тоді, коли працівники правоохоронних органів або особи, які діють за їхніми вказівками, не обмежуються пасивним розслідуванням, а з метою отримання доказів і порушення справи впливають на суб'єкта, схилиючи його до вчинення злочину, який інакше не був би вчинений, — з посиланням також на рішення ЄСПЛ у справах «Банніков проти росії», «Веселов та інші проти росії», «Матановіч проти Хорватії».

Ключовий фактичний висновок судів трьох інстанцій: саме систематичне спілкування правоохоронних органів зі свідком-заявником задовго до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, координація його дій і спонукання бути ініціатором розмов з обвинуваченим — а не будь-яка ініціатива з боку самого обвинуваченого — лежали в основі інкримінованих епізодів. Сторона обвинувачення не надала доказів того, що саме від обвинуваченого «першим» надійшла пропозиція; свідок під час судового розгляду в суді першої інстанції підтвердив факт тиску з боку правоохоронних органів щодо його показань, унаслідок чого судом було задоволено відвід прокурору в цьому провадженні. Верховний Суд визнав це достатньою підставою вважати, що обвинувачений не вчинив би інкримінованих дій без активного втручання правоохоронних органів, а отже, здобуті в такий спосіб докази є недопустимими відповідно до частини третьої статті 271 КПК України.

Резолютивна частина

Верховний Суд залишив без змін ухвалу Хмельницького апеляційного суду від 19.08.2025 щодо виправданого, а касаційну скаргу прокурора — без задоволення. Постанова набрала законної сили з моменту проголошення, є остаточною й оскарженню не підлягає.

Значення для адвокатської практики. Постанова є практичним прикладом застосування усталеного тесту ЄСПЛ на розмежування провокації злочину і правомірного контролю за його вчиненням безпосередньо Верховним Судом, з детальним фактичним обґрунтуванням: рішення ухвалене не на абстрактному викладі критеріїв, а на конкретному встановленні судами першої й апеляційної інстанцій хронології контактів свідка з обвинуваченим і ролі оперативних працівників в ініціюванні та координації цих контактів задовго до реєстрації кримінального провадження. Для захисту в справах, де інкриміновані дії зафіксовані під контролем правоохоронних органів (стаття 271 КПК України), це рішення підтверджує практичну значущість доводів про: (1) хронологію контактів до внесення відомостей до ЄРДР як індикатор ініціативи слідства, а не підозрюваного; (2) координацію дій свідка-заявника правоохоронними органами як ознаку активної, а не пасивної поведінки слідства; (3) тиск на свідка щодо його показань у суді як самостійну обставину, що посилює версію захисту про провокацію (у цій справі це прямо призвело до задоволення відводу прокурору). Постанова також підтверджує, що встановлення провокації судом першої інстанції тягне визнання доказів обвинувачення недопустимими в цілому, а не лише применшення їх ваги, з наслідком у вигляді виправдувального вироку за недоведеністю.

Довідково

Частина третя статті 15, частина четверта статті 27, частина четверта статті 190, частина третя статті 369 Кримінального кодексу України. Стаття 17, 84, 91, 92, частина третя статті 94, частина третя статті 271, статті 370, 373, 404, 412, 419, 433, 438 Кримінального процесуального кодексу України. Частина третя статті 62 Конституції України. Постанова Верховного Суду від 08.04.2020 у справі № 164/104/18 (провадження № 51-10414км18) щодо змістовного і процесуального критеріїв розмежування провокації. Рішення ЄСПЛ: «Раманаускас проти Литви» (Ramanauskas v. Lithuania), заява № 74420/01; «Банніков проти російської федерації» від 04.11.2010; «Веселов та інші проти російської федерації» від 02.10.2010; «Матановіч проти Хорватії» від 04.04.2017.

Підготувала **Ольга КОВАЛЬСЬКА**,
адвокатка

Страсбург б'є по Верховному Суду

Європейський суд з прав людини ухвалив розгромне рішення у справі «Воробйова проти України» (заява № 31683/22). Вердикт Страсбурга однозначний: констатовано грубе порушення пункту 1 статті 6 Конвенції (право на справедливий суд). <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-249584>

Що саме встановив ЄСПЛ?

Центральна постать цього міжнародного сорому — суддя Верховного Суду (і за сумісництвом член ВРП) Сергій Бурлаков. Саме його процесуальні «кульбіти» призвели до того, що справі присвоїли статус «leading case» (провідна справа), яка підсвітила системний розвал стандартів правосуддя у найвищій інстанції.

Страсбурзькі судді чітко зафіксували свавілля національного суду: Failure to provide reasons — повна відсутність належного обґрунтування. Суд під головуванням Бурлакова просто не спромігся навести зрозумілі мотиви, чому він відхилив скаргу. Обмежилися шаблонною ухвалою: «справа маленька, а тому не турбуйте нас» (reyestr.court.gov.ua/Review/104123177).

Failure to address pertinent and important arguments — повне ігнорування ключових доводів сторони. Судді ВС просто «не помітили» вирішальних аргументів та доказів заявниці, брутально порушивши її право бути почутою.

Справа стосувалася нібито незначних 140 000 грн за розпискою. Суд першої інстанції задовольнив позов, а суд апеляційної інстанції відмовив у стягненні боргу, оскільки заявник не надав оригінал розписки. Навіть судді ЄСПЛ прочитали справу (чого не зробив Бурлаков) та побачили, що у судовому

засіданні першої інстанції ця розписка надавалася та досліджувалася судом.

Дива мімікрії

У суддівських колах чудово пам'ятають, як Сергій Юрійович ще не так давно позиціонував себе головним критиком кулуарних домовірників. Оголошував війну «раїмовцям» та кумівству на конкурсах до апеляцій. Але згодом трапилася дивна судово магія: позиція Бурлакова розвернулася на 180 градусів. Він різко закрив очі на колишні принципи: підтримав Пампуру та став на бік одіозного Раїмова — помічника голови ВКС.

Ціна компромісу

Коли суддя «не помічає» залізобетонних аргументів у справі Воробйової, але при цьому «раптом помічає» плюси у токсичних кадрових призначеннях — це не випадковість. Що саме отримав цей суддя взамін за таку лояльність та «гнучкість» — питання, яке поки залишається без офіційної відповіді.

А поки за «професіоналізм» судді ВС, традиційно, за рішенням Євросуду заплачують українські платники податків.

Підготовлено за матеріалами сайту
«Офіс очищення судової системи».

«Справа» Корнацького — це вирок НАБУ, САП і ВАКС

Народного депутата України VIII скликання А. О. Корнацького, НАБУ і САП «притягнули до кримінальної відповідальності» за начебто зловживання владою або службовим становищем — 18.01.2023 року.

Олена БАБІКОВА,

директорка НДІ проблем досудового розслідування,
професорка, адвокатка АО «DEFENSORES», д.ю.н.

«Злочин» полягає у тому, що Корнацький у 2014 — 2019 роках під час здійснення ним повноважень народного депутата України у Верховній Раді України начебто незаконно користувався службовим житлом, що належить Верховній Раді України та признається саме для тимчасового проживання народних депутатів під час виконання ними повноважень у Верховній Раді.

28.11.2025 року двома із трьох членів колегії суддів Вищого антикорупційного суду (ВАКС) А. Корнацькому винесено вирок: три роки й шість місяців позбавлення волі.

Третій член колегії суддів постановив обґрунтовану окрему думку: Корнацький підлягає виправданню.

До цього документа — і до його юридичного значення — я повернуся наприкінці. Забігаючи наперед, скажу головне: розумний сумнів у цій «справі» не треба доводити — він уже зафіксований письмово, і зафіксований не захисником, а професійним суддею ВАКС, який входив до складу колегії, що ухвалювала вирок.

Юридичну аргументацію незаконності діянь «антикорупціонерів» у «справі» Корнацького буде наведено нижче, — а зараз кілька важливих для розуміння «справи» фактів про особу «злочинця», що теж має важливе значення у кримінальному процесі.

Наприкінці серпня 2025 року практикуючий юрист (понад 45 років стажу юридичної діяльності), народний депутат України VIII скликання Аркадій Олексійович Корнацький «відзначив» 25-річний «ювілей» війни з органами влади України. Це війна за верховенство права, легітимний конституційний лад, проти знищення української державності та корупційної діяльності органів влади України.

Усе почалося з того, що в 90-х Аркадій Корнацький повірив у правову Україну, і коли мешканці села Чаусово-2 звернулися до нього з проханням врятувати рідне село

від безробіття і безгрошів'я, пішов їм назустріч. У 1998 — 2000 роках батьки Корнацького за надані сином кошти купили «весь рідний колгосп» — 100% земельних (загальною площею близько 1800 га) та 100% майнових паїв членів КСП, у якому вони також були пайовиками. Це був тільки початок інвестування, бо створювати агропідприємство треба було «з нуля».

Купівля-продаж паїв здійснювалася у суворій відповідності до діючого законодавства, з нотаріальним посвідченням угод і державною реєстрацією переходу права власності. Та попри це, районні й обласні органи влади Первомайського району і Миколаївської області намагалися всіляко перешкоджати «ринковій земельній епопеї», що творилася у них на очах, — бо Корнацький їм «не заносив». У серпні 2000 року до свавілля місцевих «начальників» долучився тодішній президент України Л. Кучма: буквально за пару тижнів до вбивства Георгія Гонгадзе він особисто наказав своїм «орлам» кинути Корнацьких за ґрати, а законно куплену ними землю відібрати.

Це «відбирання» триває дотепер і не завершилося перемогою злочинців при владі лише тому, що Корнацький є високофаховим юристом, здійснює грамотний юридичний спротив, а понад те, від самого початку цієї затяганої можновладцями війни, висвітлює її перебіг у медіа — бо йому нічого приховувати. Так, сам того не прагнучи, Аркадій Корнацький з 1998 року став публічно відомою особою.

Всі ці понад 25 років можновладці «шукують, до чого причепитися», щоб «порвати» Корнацького. Особливо чисельними були фальсифікації кримінальних та адміністративних проваджень у 2012 році, коли він вперше пішов на вибори народних депутатів України та вперше переміг. Понад 70 кримінальних і близько 200 адміністративних проваджень було тоді сфабриковано,

но, щоб «посадити» Корнацького або знайти бодай якусь зачіпку для знищення його агробізнесу! Нічого не вийшло, тому що ретельне дотримання приписів законодавства є незмінним кредо самого Корнацького і менеджерів створеної ним агрофірми.

У 2012 році бандовлада Януковича «поламала» першу виборчу перемогу Корнацького; у 2013 році він пішов на повторні вибори й знову набрав більшість голосів. Переможний результат «поламали» і цього разу. У 2014 році Корнацький втретє взяв участь у виборах, втретє переміг і став народним депутатом України. Він думав знайти у політикумі чесних діячів, з якими можна було б об'єднатися і домогтися припинення грабежу та розвалу України.

Дуже прикметно, що навіть під час роботи А. О. Корнацького в органах влади — в тому числі у 2014 — 2019 роках, коли він здійснював повноваження народного депутата України у Верховній Раді України — злочинна діяльність органів влади щодо незаконного захоплення землі Корнацьких та вирощених на ній врожаїв не припинялася. Причина проста: Корнацький і злочинно діючі органи влади України є несумісними, непримиренними, принциповими ворогами.

Конфронтація посилюється тим, що за клопотаннями Корнацького зареєстровано десятки кримінальних проваджень щодо тяжких злочинів керівників найвищих органів влади України — з державною зрадою і поваленням конституційного ладу України в тому числі. Тож бажання «посадити» Корнацького мають чимало високопосадовців, зокрема й ті, хто має вплив на «антикорупційні» органи.

За обставин такої «любові» Корнацького і органів влади України напевне тільки дуже розумово обмежені можуть припустити, що фінансово забезпечена людина, фаховий юрист і політик, що все життя воює за правду та за права людей, ставши народним депутатом України, пішов би на якийсь злочин.

У НАБУ, САП і ВАКС таких «талановитих» точно нема, і тому, з урахуванням нижченаведених аргументів, є всі підстави вважати, що стосовно НДУ VIII скликання А. О. Корнацького «антикорупціонери» скоїли

злочин під назвою «притягнення до кримінальної відповідальності завідомо невинного». Далі наводжу суто правову аргументацію тотальної незаконності діянь НАБУ, САП і ВАКС у «справі» А. О. Корнацького.

Перший аргумент є достатнім не тільки для того, щоб припинити кримінальне переслідування Корнацького і виправдати його, але водночас і для того, щоб припинити протиправну діяльність як мінімум усіх тих посадових осіб НАБУ, САП і ВАКС, які свідомо, без жодних на те підстав, звинуватили Корнацького у скоєнні тяжкого злочину, та притягнути їх самих до визначеної законом відповідальності.

Цей аргумент — неконституційність частини другої статті 35 Закону України «Про статус народного депутата України» в редакції, що покладена в основу обвинувачення. Вона є неконституційною, а відтак не дійсною, такою, що не набувала юридичної сили закону України внаслідок невідповідності Конституції України «законів» № 836-VII від 28.02.2014 та № 1301 від 03.06.2014, якими до неї «вносилися зміни», та внаслідок порушення встановленої Конституцією України процедури розгляду, ухвалення та набрання чинності цих «законів» при їх прийнятті, тобто внаслідок явної і аж «подвійної» неконституційності цих «законів».

У правовій державі тлумачити Конституцію України, її окремі положення, інші правові акти та робити висновки — відповідають вони принципам верховенства права чи ні, виконувати їх приписи чи ні — мають право і реально можуть не тільки Конституційний Суд України, суди та інші органи влади й можновладці (які, окрім того що мають право, ще й зобов'язані це робити), але й усі люди, громадяни, інші суб'єкти правовідносин. У цьому полягає одна з найважливіших відмінностей правової держави від тоталітарної, у якій не могло бути й мови про будь-яке недотримання громадянами актів органів влади з огляду на їх протиправність, — таке розцінювалося як правопорушення і тягнуло за собою адміністративну або кримінальну відповідальність.

Обов'язок органів влади (усіх без винятку, у тому числі Верховної Ради України, яка приймає закони, та КСУ, який вирішує питання про відповідність законів та інших правових актів Конституції України й здійснює офіційне тлумачення Конституції України) та їх посадових осіб діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України, прямо встановлено частиною дру-

гою статті 6 та частиною другою статті 19 Конституції України. Всі вони мають тлумачити законодавство та діяти як «розумні законодавці», додержуючись приписів Конституції України, законів України, інших правових актів, що відповідають Конституції України, з урахуванням прав та інтересів людини і громадянина.

Органи досудового розслідування — НАБУ і САП — та суд першої інстанції ВАКС при розслідуванні й розгляді кримінального провадження та винесенні вироку щодо Корнацького свідомо проігнорували принципи правової держави, верховенства права та найвищої юридичної сили Конституції України (далі — принципи верховенства права), а також численні правові висновки Верховного Суду, згідно з якими правові акти, що не відповідають Конституції та законам України, не повинні застосовуватися судами навіть у випадках, коли вони є чинними, незалежно від того, чи визнавалися вони Конституційним Судом України неконституційними. Принцип прямого (безпосереднього) застосування Конституції у поєднанні з принципом її верховенства над іншими правовими актами неминуче передбачає обов'язковість відмови від застосування органами влади будь-якого правового акта, який суперечить Конституції України.

Усе це посадовим особам НАБУ, САП та суддям суду першої інстанції достеменно відомо, проте вони свідомо порушили закон і протиправно застосували «норми» формально існуючих (чинних), але *de jure* неіснуючих, явно неконституційних «законів».

Окрім того, що посадовці НАБУ, САП, судді суду першої інстанції самі розуміли вищенаведене, під час судових дебатів захисник Корнацького та особисто підсудний ретельно обґрунтували, що положення статті 35 Закону України «Про статус народ-

ного депутата України» в редакції «закону 836» та «закону 1301» ніколи не набирали законної сили внаслідок чого тексти цих *de jure* неіснуючих «законів» не є та не можуть бути джерелом права, не мають ознак норм права, обов'язкових для виконання, не можуть регулювати будь-які суспільні правовідносини, а покладення невиконання неіснуючих норм в основу кримінального обвинувачення є злочином.

Він і був скоєний «антикорупціонерами» щодо А. О. Корнацького, а також має місце при розслідуванні й розгляді НАБУ, САП і ВАКС інших кримінальних проваджень на підставі частини другої статті 35 Закону України «Про статус народного депутата України» у вищезазначеній неконституційній редакції.

Крім того, у «справі» Корнацького допущено інші порушення:

1. Відомості до ЄРДР 18.01.2023 внесені детективом, а не Генеральним прокурором — істотне порушення ст. 482-2 КПК (діяння, вчинене народним депутатом України); наслідок — недопустимість усіх доказів (ст. 86, 87 КПК).

2. Уся доказова база (2018–2022 рр.) зібрана до внесення відомостей про інкриміноване діяння — порушення ч. 3 ст. 214 КПК; наслідок — недопустимість усіх доказів (ст. 86, 87 КПК).

3. Цілеспрямоване збирання доказів відносно Корнацького А. О. та складу ст. 364 КК у провадженні №4201800000002581 (ч. 3 ст. 191 КК, щодо службових осіб Апарату ВРУ) — обхід ст. 214 КПК, а не «використання доказів з іншого провадження».

4. Заявник і слідчий в одній особі: детектив Яндюк С. В. подав службову записку про «виявлення» ознак правопорушення, сам здійснював розслідування та призначав експертизи — істотне порушення ст. 77 КПК.

5. Постанова про призначення економічної експертизи від 28.11.2022 винесена за сім тижнів до реєстрації провадження щодо інкримінованого діяння.

6. Процесуальна «карусель»: реєстрація провадження 18.01.2023 — 24.01.2023 (об'єднання з №42018000000002581) — 07.08.2024 (виділення в провадження №52024000000000413); провадження не виділялося за ст. 217 КПК; матеріали у №2581 виділялися щонайменше 17 разів для «обнулення» строків щодо інших депутатів.

7. Постанови про заміну груп у №42018000000002581 (02.10.2019, 21.01.2020, 10.10.2022, 15.12.2023) та у №52023000000000023 (двічі 19.01.2023) не містять жодної з підстав, передбачених ч. 4, 5 ст. 36, ч. 3 ст. 37 КПК («складність провадження» такою підставою не є); постанову про об'єднання від 24.01.2023 винесено прокурором, визначеним з порушенням ст. 37 КПК.

8. Приховане переслідування з 2018 р. без надання статусу; допит як свідка 13.06.2019 щодо власних дій — порушення п. 1 ч. 3 ст. 87 КПК, ст. 6 Конвенції.

9. Розбіжність фабули: у службовій записці та витягу з ЄРДР зареєстровано зловживання службовим становищем, у підозрі та вирoku — зловживання владою.

жовтні 2024 року — поза строком досудового розслідування (ст. 219, ч. 5 ст. 294, п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК; ВС 17.02.2021 №344/6630/17).

13. Безпідставне посилення на зупинення строків за ч. 8 ст. 615 КПК: підозри повідомлено щонайменше п'ятьом особам до 24.02.2022, нові підозри — у жовтні-грудні 2022 р., тож підстава для зупинення не виникла; протилежне твердження в ухвалі ВАКС від 26.06.2024 не відповідає матеріалам справи.

14. Обчислення строку окремо за кожною підозрою всупереч ВС 05.08.2025 №363/4797/19 — строк у провадженні №2581 рахується з першої підозри 17.12.2019 (з урахуванням ОП ККС ВС 17.02.2025 №369/16172/20 та №761/35056/19).

15. Неналежне повідомлення про завершення досудового розслідування 08.08.2024 (без дати, часу та місця ознайомлення); фактичний доступ до матеріалів надано лише 20.09.2024 після неодноразових звернень захисту.

16. Порушення розумного строку — провадження триває з жовтня 2018 р., понад сім років, основні затримки спричинені об'єднаннями і виділеннями матеріалів.

17. Альтернативний розрахунок: після першої підозри (Колеснікову Д. В., 17.12.2019) строк у №42018000000002581

20. Питання експертизи сформульовані про перерахування коштів «Корнацькому А.О.» — операцію, якої не існувало: особистий рахунок не відкривався, доручень на переказ не подавалося (письмово підтверджено ДП).

21. Об'єкти експертиз — юридично не дійсні документи: платіжні доручення за листопад 2014 — серпень 2018 рр. без підписів керівника і головного бухгалтера, печатки платника, відміток банку (ч. 2 ст. 9 Закону «Про бухгалтерський облік», п. 2.1.1 Положення НБУ №566).

22. Платіжне доручення №4338 від 27.04.2016 досліджено за копією, описаною у висновку як оригінал — порушення ч. 3 ст. 99 КПК.

23. Висновок №2166/2316/22-23 від 27.12.2022 складено після знищення первинних документів та облікових регістрів за 2014–2019 рр. (лист ДП №15-5/15-23 від 18.04.2024, акти №10–№15) — достовірність неможливо перевірити (ст. 94 КПК).

24. Не описано процес дослідження (п. 4.13 Інструкції №53/5); відсутні облікові регістри Управління справами за субрахунками; наявна розбіжність між реєстрами та платіжними дорученнями на 1 452 560 грн.

25. Дефекти ланцюга зберігання об'єктів: оригінал договору надійшов до експертної установи за місяць до його офіційного вилучення в готелі (експертиза №2167.2493/19-23); номери сейф-пакетів не збігаються.

26. Чотири неузгоджені суми «шкоди» (741 040 / 914 590 / 933 440 / 936 690 грн), розбіжності між якими не пояснюються різницею періодів, свідчать про відсутність єдиної методики розрахунку.

27. Потерпілий (Управління справами Апарату ВРУ) не провів обов'язкову інвентаризацію (п. 7 розд. I Положення №879) та внутрішній аудит (ч. 3 ст. 26 БК) — розмір збитків не встановлений у передбачений законом спосіб ніким.

28. ПДВ (33 043,33 грн у складі підтверджених 198 260 грн) не виокремлено зі «шкоди», хоча він повернувся до Державного бюджету (ст. 200 ПК; ВАКС 15.07.2026 №991/5208/24).

29. Протоколи допитів свідків, датовані після квітня 2024 р. (том 10), не можуть бути використані як докази в суді — (ч. 4 ст. 95 КПК), а суд відмовив у допиті експертів та практично всіх свідків захисту.

30. Масив доказів щодо приблизно 20 інших народних депутатів після закриття 13 епізодів 05.06.2024 — є неналежними доказами у справі Корнацького А. О.;

Обов'язок органів влади та їх посадових осіб діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

10. Повідомлення про підозру від 13.06.2024 та про зміну підозри від 01.08.2024 вручені детективом НАБУ Тебекиним В. В. за погодженням прокурора САП, а не Генеральним прокурором чи заступником Генерального прокурора — керівником САП — порушення п. 2 ч. 1 ст. 481 КПК.

11. Рішення про виділення матеріалів щодо Корнацького А.О. ухвалені детективом, а не прокурором (ч. 5 ст. 217 КПК); постановою про виділення від 07.08.2024 описує діяння по 25.07.2019 зі шкодою 914 590 грн, тоді як змінена підозра від 01.08.2024 — по 28.08.2019 зі шкодою 936 690 грн.

12. Строк досудового розслідування вплив не пізніше 22.04.2022 (за найобережнішим розрахунком — наприкінці грудня 2022 року); підозру вручено у червні 2024 року, а обвинувальний акт направлено в

прокурором не продовжувався і вплив 17.02.2020; подальші ухвали слідчих судів ВАКС про продовження (16.04.2020, 14.04.2021, 18.10.2021, 20.10.2023) ухвалені з перевищенням граничних строків ст. 219, 294 КПК або вже після їх спливу.

18. Зворотне застосування нової редакції ч. 1 ст. 219 КПК (Закон №3509-IX, п. 208 розд. XI «Перехідні положення») до правовідносин, що виникли до 01.01.2024, всупереч ст. 58 Конституції; скасування судового контролю за продовженням строків у «фактових» провадженнях — звуження прав (ст. 22, 64 Конституції; КСУ №8-р(II)/2024).

19. Перед експертами не ставилося питання про розмір збитків — лише про «нарахування» та «перерахування» коштів; обов'язкова експертиза розміру матеріальних збитків (п. 6 ч. 2 ст. 242 КПК) не проведена взагалі.

31. Оборотно-сальдові відомості по рахунку 3613 за 2015–2018 рр. сформовані за контрагентом «Управління справами ВРУ» за його окремими договорами «за проживання» (повністю оплаченими) — Корнацький А. О. у них не згадується; експерт про це замовчала, а картки рахунку 361 за суб-конто «Корнацький А. О.» не витребувала.

32. З 27.04.2016 експерт не досліджувала первинні документи, а перенесла суми зі «Списку» — додатка до листа Апарату ВРУ від 27.12.2018 №15/22-1549/271378, який не є документом бухгалтерського обліку; договірні умови на 2016–2019 рр. не досліджено — розрахунок зроблено за договором №131, строк дії якого закінчився 31.12.2015 (п. 2.1–2.3 Інструкції №53/5).

33. Документи невідомого походження: оборотно-сальдові відомості (сформовані 09–10.01.2019), витяги з електронної інформаційної системи, «реєстри», оригінали рахунків на оплату (т. 8, а.с. 311–337) — без ухвал про тимчасовий доступ, запитів і відомостей у Реєстрі матеріалів; ухвала Солом'янського райсуду від 17.12.2018 їх не охоплює.

34. «Реєстри виплати коштів» як додатки до платіжних доручень ніким не підписані, не є первинними документами, а їх складання прямо заборонене Інструкцією НБУ №22 від 21.01.2004 (п. 3.8, 10.6, 11.6).

35. Прямі перерахування Управління справами на рахунок ДП суперечили п. 3.1 Положення №248 від 08.04.2014 та п. 5 Порядку №12 від 29.01.2016 (виплата на особистий рахунок депутата); кошториси ВРУ на 2014–2017 та 2019 рр. і розмір компенсації Верховною Радою не затверджувалися — порушення допущені посадовими особами Апарату, які не повідомляли обвинуваченого про платежі.

36. Кваліфікація за ч. 2 ст. 364 КК без доведених тяжких наслідків: документально підтверджені суми (198 260 грн послуг; 225 860 грн платежів; 165 216,67 грн без ПДВ) нижчі за поріг 240 125 грн; висновки експертів захисту №442/489 від 02.05.2024 і №433/12.2024 від 09.12.2024 проігноровано.

37. Не з'ясовано «механізм заподіяння шкоди» та «вибуття майна з фондів державної власності», чого вимагає ОП ККС ВС у постанові від 27.11.2023 № 991/3966/20: кошти йшли з рахунку Управління справами на рахунок його ж державного підприємства за фактично надану послугу.

38. Не доведено «використання влади»: розмір компенсації визначав Комітет з питань Регламенту, порядок — Керівник Апарату, право перевіряло Управління справами; роль обвинуваченого вичерпувалася поданням заяви.

39. Формула справи Сольвара («правомірний початок — прихована втрата права — свідоме продовження») застосована без її елементів: немає юридичного факту втрати права під час мандата, приховування та обов'язку повідомлення; обставини (офіс з 2007 р., роздільне проживання з 2009 р., розірвання шлюбу 2015 р., пожежа лютого 2017 р.) виникли до мандата або віддаляли від житла.

40. Підміна оціночного поняття «не забезпечений житлом у м. Києві» поняттям «має будь-які майнові права на житлові приміщення» (Kokkinakis §52; Del Río Prada [ВП] §79).

41. Не доведено умисел і мету одержання неправомірної вигоди: щоквартальна публікація списків, декларування, добросовісне завершення (прохання виставити рахунок на особисту оплату, повний розрахунок без претензій); проігноровано роз'яснення НАЗК від 29.06.2017 № 250 (компенсація — не дохід).

42. Ретроактивне застосування розширеного тлумачення «зловживання владою», викладеного лише у 2023 році в постанові ОП ККС ВС 27.11.2023, до діянь 2014–2019 рр. — порушення ст. 7 Конвенції та ч. 4 ст. 3 КК (рішення ЄСПЛ у справах Contrada (№ 3); Pessino §36; Dragotoniū §§39–48; Liivik; Веренцов §§62–65).

43. Кримінальне переслідування добросовісного отримувача за помилки самої держави, яка нараховувала, перевіряла, здійснювала й публікувала виплати (рішення ЄСПЛ у справах Rysovskyy §70; Lelas §74; Koreský [ВП] §§45–52).

44. Обвинувачення побудоване на юридично нікчемній редакції ст. 35 Закону «Про статус народного депутата України»: закони № 836-VII від 28.02.2014 та № 1301-VII

від 03.06.2014 не підписані ні Президентом, ні особою, уповноваженою за ст. 112 Конституції (ст. 94, 106 Конституції; КСУ №30-рп/2009); у редакції 1992 р. складу злочину немає.

45. Застосування дискримінаційної ч. 2 ст. 35 (у т. ч. прив'язка гарантії до зареєстрованого місця проживання) всупереч ст. 24, 33 Конституції (КСУ № 12-р/2019, № 3-рп/2013; рішення ЄСПЛ в справах Willis §48; Van Raalte §39).

46. Обвинувальний акт направлено після спливу п'ятирічної давності за ч. 1 ст. 364 КК (29.08.2024) — Cetinja v. Croatia §§11–15, 20; субсидіарно — десятирічний строк за ч. 2 (за останнім підтвердженням платежем 28.03.2016 — 28.03.2026) сплив під час апеляційного розгляду (ОК ККС ВС 18.05.2026 № 214/43/19).

47. Не встановлено об'єкт злочину і зміст «зловживання владою»: у формулі обвинувачення немає відомостей про порушення порядку діяльності Апарату чи Верховної Ради, не вказано, до кого, коли та як застосовано владу; жоден свідок з Апарату чи ДП не підтвердив впливу обвинуваченого.

48. Проігноровано умови договорів: з 01.01.2017 договори № 30-Д та № 022 (п. 2.3) передбачали виключно самостійну оплату наймачем, тому заяви 2014 і 2016 рр., подані на виконання п. 2.4 договору № 131, втратили чинність.

49. Не доведено обізнаність з порядком: факт ознайомлення 12.02.2016 з Розпорядженням №12 від 29.01.2016 не встановлено; свідки Слишинський В. І. (в Апараті з березня 2015) та Боднар П. О. (з квітня 2016) не могли підтвердити вручення документів у 2014 році.

(Далі буде...)

Неіснуючий «міжнародний компенсаційний механізм»:

Розвінчуємо цей офіційний міф

► ЗАКІНЧЕННЯ. Початок у №17

У публічному дискурсі України вже кілька років формується стійке уявлення про те, що «міжнародний компенсаційний механізм» у зв'язку з агресією російської федерації вже створений і функціонує. Заголовки та комунікаційні повідомлення створюють у суспільстві очікування швидких грошових виплат за зруйноване житло, бізнес чи вимушене переселення. Насправді міжнародного компенсаційного механізму — тобто інституції, яка б оцінювала розмір шкоди, ухвалювала обов'язкові рішення та здійснювала виплати, — на сьогодні не існує. Реєстр збитків, створений у 2023 році, збирає інформацію виключно про претензії. Він не визначає суму відшкодування, не присуджує компенсацій і не має джерел фінансування.

Василь ГОСТЮК,

к.ю.н., LL.M. International Business Law

Українські особливості приєднання до Резолюції CM/Res(2023)3

Згідно з п. 4.1. ст. 4 так званого Статуту Реєстру збитків, завданих агресією російської федерації проти України, Додаток до Резолюції CM/Res(2023)3, «Будь-яка держава-член або держава-спостерігач Ради Європи та Європейський Союз, а також будь-яка інша держава, яка проголосувала за Резолюцію Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй A/RES/ES-11/5 від 14 листопада 2022 року «Сприяння здійсненню правового захисту та забезпечення відшкодування шкоди у зв'язку з агресією проти України», може приєднатися до Реєстру в якості Учасника шляхом направлення повідомлення, на ім'я Генерального секретаря Ради Європи».

Резолюції CM/Res(2023)3 Ради Європи не є класичним міжнародним договором, який потребує ратифікації в традиційному розумінні. Це Розширена часткова угода в рамках Ради Європи — приєднання відбувається саме шляхом повідомлення, а не підписання/ратифікації. Проте, Україна залишається єдиною країною, яка прийняла спеціальний закон — Закон України «Про приєднання України до Розширеної часткової угоди про Реєстр збитків, завданих агресією російської федерації проти України» від 8 листопада 2023 року № 3432-IX.

Варто нагадати, що згідно з ст. 9 Закону України «Про міжнародні договори Украї-

ни» від 29.06.2004 № 1906-IV таке «приєднання» не належить до обов'язкової ратифікації саме законом. Про інтелектуальний і професійний рівень «монобільшості» не висловлювався хіба ледачий, то ж не буде-мо повторюватись.

Рада Європа діє як міжурядова організація в якій Україна приймає участь на рівні МЗС (заступник міністра). Згідно з ст. 13 цього ж закону, формою рішення про приєднання до договорів від імені Уряду, що не потребують ратифікації, є Постанова Кабінету Міністрів України.

Репарації в сучасному світі

Ключовим історичним прецедентом, з яким найчастіше порівнюють спроби створити механізм відшкодування для України, є Комісія ООН з компенсацій (United Nations Compensation Commission, UNCC), створена після вторгнення Іраку в Кувейт 1990–1991 років. Саме цей досвід демонструє, наскільки принципово різними є умови, за яких міжнародна спільнота може реально забезпечити не лише фіксацію збитків, а й їх фактичну оплату.

UNCC була утворена як допоміжний орган Ради Безпеки ООН на підставі резолюцій 687 (1991) та 692 (1991). Рада Безпеки прямо встановила відповідальність Іраку за всі прямі збитки, втрати та шкоду, заподіяні внаслідок незаконного вторгнення та окупації Кувейту. Це надало Комісії чіткий,

обов'язковий мандат, підкріплений повноваженнями Ради Безпеки за главою VII Статуту ООН. Завдяки цьому UNCC не потребувала окремого міжнародного договору чи тривалих переговорів про створення інституції — вона діяла як частина системи ООН із самого початку.

Ще важливішою була наявність реально-го і стабільного джерела фінансування. Комісія отримувала відсоток від доходів Іраку від експорту нафти та нафтопродуктів (спочатку 30 %, пізніше знижений до 25 %, 5 % і навіть нижче). Ці кошти надходили до спеціального Компенсаційного фонду ООН. Загалом UNCC розглянула близько 2,7 мільйона заяв на суму понад 352 млрд доларів США і присудила компенсації на суму близько 52,4 млрд доларів, які були повністю виплачені до 2022 року. Саме наявність примусового механізму відрахувань від нафтових доходів зробила можливим перехід від фіксації претензій до реальних виплат.

У випадку України ситуація принципово інша. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 14 листопада 2022 року має лише рекомендаційний характер і не створює обов'язкового мандату. Реєстр збитків для України (RD4U) створено під егідою Ради Європи, а не як орган ООН. Майбутня Компенсаційна комісія також формується поза системою ООН, на основі окремої конвенції. Найголовніше — відсутнє надійне, примусове джерело фінансування, еквівалентне іракській нафті. Обговорення можливості використання заморожених російських активів досі залишається політично і юридично спірним, і жодного механізму автоматичного відрахування коштів на кшталт іракського поки не існує.

Саме тому порівняння з UNCC показує не стільки подібність, скільки глибоку різницю: там був мандат Ради Безпеки і реальні гроші від нафти переможеної держави, тут — політична рекомендація, реєстр для фіксації претензій і лише перспектива створення комісії та фонду без гарантованого фінансування. Без вирішення питання джерел виплат будь-який механізм ризикує

залишитися на рівні документування збитків, а не їх реального відшкодування.

Іншими прикладами є Eritrea-Ethiopia Claims Commission та UN Register of Damage (палестинський).

Eritrea-Ethiopia Claims Commission (EECC) була створена на підставі Алжирської угоди від 12 грудня 2000 року про завершення дворічної війни між Еритреєю та Ефіопією (1998–2000). Комісія мала мандат вирішувати шляхом обов'язкового арбітражу всі претензії щодо втрат, шкоди чи травм, завданих однією державою іншій, а також громадянами (фізичними та юридичними особами) однієї сторони уряду іншої сторони, якщо ці претензії пов'язані з конфліктом і є наслідком порушень міжнародного гуманітарного права (зокрема Женевських конвенцій 1949 року) або інших норм міжнародного права. Комісія складалася з п'яти арбітрів: по два від кожної сторони і президент, обраний цими чотирма. Її місцеперебуванням була Гаага, а реєстратором виступав Постійний арбітражний суд. Робота була розділена на дві фази: спочатку визначення відповідальності (liability), а потім — оцінка розміру відшкодування (damages). У період 2003–2005 років Комісія винесла низку часткових рішень про відповідальність щодо військовополонених, цивільних, дипломатичних претензій, економічних втрат, jus ad bellum тощо. Фінальні рішення щодо розміру компенсацій були винесені 17 серпня 2009 року: Ефіопія отримала близько 174 млн доларів США, Еритрея — близько 161 млн доларів плюс невелику суму для окремих еритрейських заявників. Комісія стала важливим прикладом двостороннього арбітражного механізму, та не лише фіксувала збитки, а й безпосередньо присуджувала компенсації, хоча реальні виплати виявилися скромними у порівнянні з масштабами заявлених вимог.

Натомість United Nations Register of Damage Caused by the Construction of the Wall in the Occupied Palestinian Territory (UNRoD, або UN Register of Damage) є принципово іншим інструментом.

UN Register of Damage — це допоміжний орган Генеральної Асамблеї ООН, створений для ведення документального реєстру (запису) матеріальної шкоди, заподіяної фізичним і юридичним особам унаслідок будівництва Ізраїлем «Стіни» (бар'єру) на окупованій палестинській території (ОПТ), включно з Східним Єрусалимом та його околицями.

UN Register of Damage був створений резолюцією Генеральної Асамблеї ООН ES-

10/17 від 15 грудня 2006 року після консультативного висновку Міжнародного суду ООН від 9 липня 2004 року, який визнав будівництво Ізраїлем розділової стіни на окупованій палестинській території (включаючи Східний Єрусалим) незаконним і зобов'язав Ізраїль відшкодувати завдані збитки. Мандат Реєстру — вести документальний облік шкоди, завданої всім фізичним і юридичним особам унаслідок будівництва стіни. UNRoD не є комісією з компенсацій, судовим чи квазісудовим органом і не оцінює

вартість збитків чи присуджує виплати. Він лише реєструє претензії, які відповідають критеріям прийнятності. Офіс Реєстру розташований у Відні (під адміністративною підтримкою ООН), а рішення про включення чи відхилення претензій ухвалює незалежна Рада з трьох експертів. Претензії класифікуються за категоріями (сільське господарство, комерційна діяльність, зайнятість, доступ до послуг, публічні ресурси тощо). Станом на кінець 2025 року було зібрано понад 74 тисячі форм претензій і більше мільйона підтверджувальних документів у всіх дев'яти постраждалих губернаторствах Західного берега. Рада вже розглянула понад 50 тисяч претензій, більшість з яких включила до Реєстру. Робота триває досі, незважаючи на складну безпекову ситуацію.

Ці два механізми (EECC та UNRoD) ілюструють різні моделі міжнародного реагування на збитки від конфліктів. EECC була повноцінною арбітражною комісією з повноваженнями виносити обов'язкові рішення про відповідальність і компенсацію між двома державами. UNRoD, навпаки, виконує суто реєстраційну функцію — збирає і документує докази шкоди як підготовчий крок до можливого майбутнього механізму відшкодування. Обидва приклади демонструють, що фіксація збитків може бути або фінальним етапом вирішення спорів, або лише першим кроком у довгому процесі забезпечення відповідальності та справедливості.

Наш «Реєстр збитків» — Register of Damage for Ukraine (RD4U) — створений 2023 року в рамках Ради Європи (Enlarged Partial Agreement) моделювався саме за зразком UNRoD (реєстрація претензій без оцінки по суті та без виплат).

Ізраїль відхилив консультативний висновок Міжнародного суду ООН 2004 року, а також резолюцію Генеральної Асамблеї ООН, якою було створено UNRoD. Послі-

довна позиція ізраїльської сторони полягає в тому, що будь-які претензії щодо шкоди, завданої будівництвом стіни (бар'єру), мають розглядатися виключно в межах існуючих національних ізраїльських правових механізмів, а не через UNRoD. У межах мандату цього реєстру відсутні зафіксовані випадки визнання Ізраїлем порушень норм міжнародного права (у розумінні висновку Міжнародного суду ООН 2004 року), а тим більше здійснення будь-яких компенсаційних виплат палестинським претендентам. З високою ймовірністю аналогічна доля очікує й широко розреklamований «Реєстр збитків».

Створення міфу про «міжнародний компенсаційний механізм»

Поява «офіційного міфу» про вже існуючий міжнародний компенсаційний механізм зумовлена кількома взаємопов'язаними факторами. Передусім це політична потреба демонструвати суспільству відчутний «прогрес» у питанні відшкодування збитків, завданих агресією російської федерації. Умови повномасштабної війни вимагають від органів влади постійного підтвердження ефективності міжнародних зусиль, а також мобілізації громадян на активне подання заяв до Реєстру. У такій ситуації спрощені формулювання виявляються зручним інструментом комунікації: Реєстр починає позиціонуватися як уже діючий механізм компенсації, а сам факт подання заяви — як практично гарантований шлях до отримання грошових виплат у найближчій перспективі.

Додатковим чинником стало термінологічне змішування, яке спостерігається як у деяких офіційних документах Ради Європи, так і в матеріалах українських державних органів. Навіть у текстах, що формально розмежовують функції Реєстру та майбут-

ньої компенсаційної комісії, інколи вживаються вирази на кшталт «частина механізму» без належного уточнення, що механізм як цілісна система (з комісією та фондом) відсутній або, підтримуючи цю «казкову історію», зазначають про, що нібито «перебуває на стадії створення». Така термінологічна нечіткість сприяє закріпленню у публічному дискурсі хибного уявлення про те, що процес відшкодування вже інституціалізований і перебуває у фазі реалізації.

Небезпека цього міфу полягає не лише в поширенні неправдивої інформації. Він формує нереалістичні очікування у потерпілих, підриває довіру до державних і міжнародних інституцій у разі відсутності швидких виплат і може знизити готовність суспільства до довготривалої системної роботи з документування збитків. Крім того, спрощене сприйняття Реєстру як уже готового компенсаційного інструменту відволікає увагу від реальних правових і політичних викликів, пов'язаних із створенням повноцінного механізму репарацій.

ані реальних джерел фінансування, ані дієвого механізму виплати компенсацій. Сама Конвенція станом на сьогодні так і не набула чинності через відсутність необхідної кількості ратифікацій. Станом на 20 серпня 2026 року з мінімально необхідної для набрання чинності кількості в 25 країн ратифікували лише «найпотужніші»: Естонія — 30 квітня 2026 року; Ісландія — 28 квітня 2026 року; Ірландія — 15 травня 2026 року; Латвія — 20 травня 2026 року; Литва — 7 липня 2026 року; Швеція — 23 червня 2026 року; Україна — 15 травня 2026 року.

На тлі хронічних політичних криз у країнах ЄС, рекордно низьких рейтингів багатьох європейських «лідерів» та економічних проблем, які зачіпають навіть колишні флагмани європейської промисловості, перспектива формування масштабного компенсаційного фонду виглядає дедалі більш примарною. Тому виникає враження, що основне завдання Конвенції полягає не у створенні реального механізму виплат, а у підтриманні життєздатності самої політич-

ні українські підприємства та інші активи, контроль над якими, за наявними даними, пов'язаний із підсанкційними російськими бізнесменами.

Попри санкційний режим, в Україні виникають ситуації зі скасуванням арештів, відчуженням активів та набуттям нових українських активів структурами, пов'язаними з підсанкційними росіянами.

Особливо цинічно це виглядає на тлі розмов про необхідність створення колись у майбутньому міжнародного компенсаційного фонду. Замість того щоб роками перекладати відповідальність за фінансування репарацій на невизначене «міжнародне співтовариство», держава мала б насамперед забезпечити ефективне застосування власного санкційного законодавства щодо активів осіб, які вже визнані підсанкційними. Тим більше що йдеться про активи стратегічного значення та потенційно величезної вартості. Підсанкційні росіяни не лише зберігали контроль над значними активами, а й у окремих випадках отримували можливість продавати одні українські активи та купувати інші. Наприклад, за повідомленням BLOOMBERG, продаж ними частки в розмірі 19,8% телекомунікаційного оператора ТОВ «Лайфселл», торгова марка «ЛАЙФ», орієнтовною вартістю до 1,5 млрд. дол. США.

Це породжує принципове питання: що саме, окрім очевидної інституційної неспроможності та можливих корупційних ризиків у системі державного управління і правосуддя, заважає Україні застосувати вже наявні механізми санкцій та конфіскувати активи підсанкційних російських осіб, спрямовуючи їх на оборону, відновлення держави та компенсацію завданої шкоди? Адже йдеться не про гіпотетичні активи, які ще потрібно знайти через роки міжнародних переговорів, а про конкретне майно, корпоративні права та стратегічні підприємства, контроль росіян над якими вже можна простежити контроль росіян через відкриті реєстри та судові матеріали.

Особливо показовою є ситуація навколо ПрАТ «Київстар». Аналізі санкційного комплаєнсу та судової практики свідчить, попри застосовані до Михайла Фрідмана, Петра Авена та Андрія Косогова санкції, пов'язані з ними структури зберігають контроль над значною часткою акцій «Київстар», а підсанкційні особи не лише здійснюють операції з українськими активами, а й набувають нові. Зокрема, придбання через «Київстар» сервісів Helsi, Uklon та Tabletki.ua, в т.ч. участь в при-

Як і у випадку з самим Реєстром, за гучними заявами та масштабною інформаційною кампанією досі не видно ані реальних джерел фінансування, ані дієвого механізму виплати компенсацій.

Таке уявлення об'єктивно сприяє можливості держави уникати надання своєчасної та необхідної підтримки постраждалим громадянам, необґрунтовано відтермінуючи вирішення цього питання на невідзначений час.

Ще одним елементом підтримки цього міфу стала підготовлена тими ж співучасниками, тим самим колом міжнародних акторів — Радою Європи та урядами кількох держав, які стояли за створенням Реєстру збитків,— так звана Конвенція про створення Міжнародної компенсаційної комісії для України (International Claims Commission), підписана у грудні 2025 року в Гаазі. Вона позиціонується як «другий компонент» майбутнього компенсаційного механізму та має успадкувати дані вже створеного Реєстру збитків. При цьому знову постає питання щодо гарантій захисту накопичених персональних та майнових даних, а також ризиків їх несанкціонованого використання третіми особами.

Однак головна проблема полягає навіть не в цьому. Як і у випадку з самим Реєстром, за гучними заявами та масштабною інформаційною кампанією досі не видно

ної концепції ще на кілька років. У цьому сенсі документ виконує роль чергової декорації у давно поставленій виставі: грошей немає, механізмів немає, гарантій немає, зате процес триває.

Якщо шукати практичний результат цієї ініціативи вже сьогодні, то ним, схоже, є не компенсації постраждалим, а підтримання необхідного інформаційного ефекту для виборців. Так би мовити, the show must go on. А рука одного професійного комедійного актора, який несподівано опинився в ролі режисера цього процесу, дедалі виразніше проглядається в сюжеті, що послідовно веде від однієї гучної ініціативи до іншої: від «потужних рішень» — до не менш «потужних перемог», але лише медійних.

Якщо керівництво держави у змові з окремими міжнародними структурами роками говорить про майбутній механізм компенсацій, закономірно постає просте запитання: чому Україна досі не використовує найбільш очевидне джерело таких коштів — активи російських підсанкційних осіб, які перебувають безпосередньо на її території? Йдеться не про абстрактні майбутні фонди чи багаторічні переговори, а про конкрет-

ватизації та покупка українських земель. Варто зазначити, що біржова капіталізація єдиного засновника й, відповідно, ринкова вартість «Київстар» перевищує 4 млрд дол. США. Це суттєва сума для компенсацій постраждалим українцям. Очевидним є розрив, навіть прірва між задекларованою санкційною політикою України та практикою її реалізації.

Ще більш показовою є справа № 320/24075/26, у якій громадська організація звернулася до Київського окружного адміністративного суду з позовом до Міністерства юстиції України, вимагаючи визнати протиправною бездіяльність органу та зобов'язати його вчинити передбачені законом дії щодо стягнення акцій ПрАТ «Київстар» у дохід держави. За наведеними у справі даними, Мін'юст визнає факт блокування активів Фрідмана, Авена та Косогова, тоді як питання належного виконання державою процедур щодо їх подальшого стягнення залишається предметом судового контролю. Сам факт появи такого позову є вкрай симптоматичним: громадянське суспільство змушене через суд спонукати державний орган реалізовувати санкційну політику щодо активів, які потенційно можуть мати багатомільярдну вартість. Тут доцільно нагадати, що колишня заступниця міністра юстиції Ірина Мудра, яка вже згадувалася вище, ще у 2023 році неодноразово публічно заявляла про підготовку позову щодо конфіскації акцій ПрАТ «Київстар», що належать підсанкційним російським олігархам.

У цьому контексті розмови про майбутній «міжнародний компенсаційний механізм» виглядають особливо суперечливо. Бо питання полягає не лише в тому, де знайти гроші для майбутніх репарацій, а й у тому, чому держава не забезпечує ефективне застосування власного санкційного законодавства до активів, які вже знаходяться під її юрисдикцією.

Саме ця прірва між гучними міжнародними деклараціями та практичними діями всередині країни є, мабуть, найкращою ілюстрацією проблеми. Створювати нові і пусті міжнародні конструкції значно простіше, ніж забезпечити реальне вилучення активів, притягнення певних осіб до відповідальності та перетворення конфіскованої майна на конкретні кошти для постраждалих. Якщо держава не здатна або не бажає ефективно використати навіть ті активи, які вже перебувають у межах її юрисдикції, то обіцянки майбутніх багатомільярдних міжнародних компенсацій дедалі більше на-

гадують не готовий механізм репарацій, а політичну декорацію, покликану створювати ілюзію руху там, де реального результату немає і за цієї політичної влади шоуменів не варто очікувати.

У результаті виникає парадоксальна картина: міжнародна бюрократична конструкція компенсацій будується поверх фундаментальної проблеми, яку сама Україна поки що не демонструє готовності послідовно вирішувати. Поки політики урочисто презентують чергові елементи «майбутнього міжнародного механізму», конкретні активи, які могли б стати одним із реальних джерел фінансування відшкодування шкоди, продовжують залишатися предметом судових спорів, реструктуризацій та комерційних операцій, заробляючи в Україні прибутку своїм російським власникам. Саме тому розмови про грандіозний міжнародний компенсаційний механізм без одночасного вирішення питання про долю вже наявних в Україні російських активів дедалі більше нагадують не практичну програму репарацій, а імітацію діяльності: механізм декларується, інституції створюються, конференції проводяться — а грошей для постраждалих немає.

Висновки

Міжнародного компенсаційного механізму — такого, який би ухвалював рішення по суті, оцінював розмір шкоди і здійснював реальні виплати, — на сьогодні не існує. Надмірно оптимістична комунікація формує у постраждалих нереалістичні очікування та може підірвати довіру до державних і міжнародних інституцій.

Україна роками бере участь у створенні складної міжнародної конструкції майбутніх компенсацій, тоді як уже сьогодні на її території існують конкретні активи під-

санкційних російських олігархів, які мають стати тим реальним джерелом фінансування відновлення та компенсацій вже зараз. Ситуація навколо «Київстару» та судової справи № 320/24075/26 лише підкреслюють прірву між задекларованою санкційною політикою та її практичною реалізацією.

Чесність важливіша за красиві slogani — Honesty is the best policy! Без цього чергові реєстри, комісії та міжнародні конвенції ризикують залишитися лише інституційною декорацією дешевої політичної вистави. Громадяни та бізнес мають право знати реальний стан справ, а не жити в ілюзії, що подана заява вже означає майбутню компенсацію.

Окрему загрозу становить концентрація в Реєстрі надзвичайно чутливої інформації про сотні тисяч постраждалих. Тому питання захисту цих даних має розглядатися не лише як проблема приватності, а і як питання фізичної безпеки людей.

Принципово важливо повернути дискусію з площини політичних слоганів у площину конкретних зобов'язань: джерел фінансування, обсягів коштів, юридичної відповідальності, строків, процедур виплат, гарантій захисту даних та механізмів контролю. До моменту появи таких відповідей говорити про функціонуючий міжнародний механізм компенсацій передчасно.

Інакше вся конструкція ризикує залишитися насамперед інструментом політичної комунікації, який дозволяє демонструвати «процес» за відсутності гарантованого результату. The show must go on: від одного «потужного рішення» до наступної медійної «перемоги», від одного нового елемента конструкції до наступного, тоді як головні її бенефіціари — потерпілі від війни — продовжують чекати не нових заяв і конференцій, а цілком конкретної речі — реальної компенсації.

Економічна, соціальна та політична ситуація в росії за серпень 2026 року

Економіка. Дані за серпень 2026 року підтверджують поступовий перехід російської економіки від воєнного перегріву до стану виснаження. Формальні показники першого півріччя ще виглядають стабільно: ВВП зріс на 0,6% до 102 трлн рублів, доходи бюджету перевищили 18,64 трлн рублів, а дефіцити регіонів зменшились майже на 86% — до 56,7 млрд рублів. Проте ці цифри маскують поглиблення структурних дисбалансів у промисловості, будівництві та зовнішній торгівлі.

Igor КРУПКА,

керівник аналітичного відділу

Мережі захисту національних інтересів «АНТС»

Промислове виробництво у II кварталі закрилося у фазі стагнації: знижується видобуток нафти та вугілля, сповільнюється переробна галузь через жорсткі умови кредитування, зумовлені збереженням ключової ставки на рівні 14%, дефіцит кадрів і вичерпання вільних потужностей. Найгостріша криза — у будівництві: кількість банкрутств забудовників зростає на 37% р/р, майже 8 тисяч компаній перебувають у процедурі банкрутства через дорогу іпотеку та зростання собівартості.

Інфляційні очікування населення дещо знизилися (до 13,7%), однак Центральний банк підвищив прогноз інфляції на 2026 рік до 6–7% і прогноз середньої ключової ставки на 2026–2028 роки, що вказує на повільніше й обережніше пом'якшення монетарної політики, ніж очікувалося.

Уряд дедалі частіше вдається до ручного адміністративного регулювання ринків: заборона експорту бензину й дизпалива діє до кінця січня 2027 року, що опосередковано свідчить про напружену ситуацію із забезпеченням паливом всередині країни; експорт зерна за початок серпня зменшився у 2,5 рази через проблеми з логістикою та розрахунками.

Погіршення фінансів державних інституцій (прибуток ВЕБу знизився майже вдвічі, до 32,4 млрд рублів) і зростання частки збиткових підприємств (до 34,4%) підтверджують тиск високих процентних ставок на реальний сектор, а зовнішній борг рф тим часом зріс до 313,3 млрд доларів. Загалом економіка демонструє ознаки стагфляційного сценарію: слабке зростання поєднується зі значним дефіцитом бюджету, згортанням інвестицій і посиленням ручного адміністративного регулювання ринків замість ринкових механізмів. Збіль-

шення зовнішнього боргу на тлі уповільнення темпів зростання промислового виробництва є додатковим чинником ризику для середньострокової стійкості економіки держави-агресора.

Суспільство та політика. Політичні процеси в росії у серпні 2026 року свідчать про поглиблення мілітаризації державного управління та стирання межі між воєнним і мирним режимом функціонування держави. Указ президента рф № 604 від 24 серпня запроваджує «тимчасове управління» об'єктами критичної інфраструктури — паливно-енергетичного комплексу, промисловості, транспорту й зв'язку — без визначених термінів дії та чітких критеріїв застосування. Формально це не воєнний стан, однак за суттю механізм перекладає на бізнес обов'язки держави щодо захисту від безпілотників і створює широкий простір для довільного втручання та корупції.

Паралельно розширюється апарат адміністративного примусу: законопроект про штрафи до 1 млн рублів за невиконання рішень губернаторів чи оперативних штабів фактично прирівнює регіональну владу воєнного часу до органів боротьби з тероризмом. Пакет законів, що набув чинності з 1 серпня, поєднує символічні соціальні поступки (підвищення накопичувальних пенсій на кілька сотень рублів, пільги для сімей військовослужбовців) із посиленням контролю за громадянами — кримінальна відповідальність за порушення у сфері зв'язку та персональних даних, обов'язковий перехід на електронні податкові повідомлення.

Репресії проти незгодних залишаються жорсткими: заступника голови партії «Яблуко» Льва Шлосберга засуджено до 11 років і 1 місяця ув'язнення за «дискредитацію» армії та поширення «фейків». Одно-

часно система готується до виборів до Держдуми у контрольованому режимі: дострокове голосування розпочалося в 12 регіонах із воєнним станом, а 72,6% чинних депутатів балотуються повторно, що вказує на відсутність реальної політичної конкуренції.

Наростає й видимий вплив війни на життя населення: атаки безпілотників на склади Wildberries вдарили по виробниках і продавцях, авіаперевезення на внутрішніх лініях скоротилися через обмеження польотів, а влада Криму продовжила заборону на діяльність організований відпочинок «з міркувань безпеки» до кінця року. Загалом внутрішня політика рф демонструє перехід до моделі керованої мобілізаційної держави, де посилення репресивного контролю, розширення повноважень виконавчої влади над бізнесом і збереження фасаду виборчої легітимності слугують інструментами утримання стабільності в умовах затяжної війни.

Економіка на резервах та ручному управлінні: промислова стагнація, інфляційні ризики та падіння експорту. За даними Уряду рф, ВВП країни за перші шість місяців зріс на 0,6%, а доходи бюджету перевищили 18,64 трлн рублів. Зазначається, що структура доходів стає збалансованішою завдяки зростанню частки нафтогазових надходжень, яка перевищила 80%.

Інфляційні очікування населення росії знизилися після липневого піку. У серпні інфляційні очікування знизилися до 13,7% річних після досягнення максимуму в 14,7% у липні. Найбільше зниження очікувань зафіксовано серед громадян, які не мають заощаджень. Кількість справ про банкрутство забудовників у росії зростає на 37%.

У першому півріччі 2026 року через високу вартість позикового фінансування, зменшення доступності іпотеки та зростання собівартості будівництва різко збільшилася кількість банкрутств у будівельній галузі. Наразі в процесі банкрутства перебуває майже 3% усього ринку забудовників.

Уряд росії ввів заборону на експорт бензину, дизельного палива та низки інших видів палива для стабілізації внутрішнього ринку.

Заборона діятиме з 1 серпня 2026 року до кінця січня 2027 року, щоб уникнути дефіциту та забезпечити паливом підприєм-

ства агропромислового комплексу під час сезонних польових робіт. Також до кінця року призупинено дію спеціальних правил визначення ціни під час державних закупівель моторного палива.

Дефіцит регіональних бюджетів суттєво зменшився завдяки зростанню податків. Завдяки збільшенню надходжень від ПДФО та податку на видобуток корисних копалин загальний дефіцит бюджетів суб'єктів рф знизився майже на 86% — до 56,7 млрд рублів. Проте експерти прогнозують зростання регіонального дефіциту до 2 трлн рублів до кінця року через традиційне збільшення видатків. Тиждень інфляція в росії повернулася до зростання, а річна тримається на рівні понад 6%.

Після трьох тижнів зниження цін наприкінці серпня в рф знову зафіксовано зростання інфляції (0,01%) попри здешевлення плодоовочевої продукції. Водночас Центральний банк, незважаючи на зниження ключової ставки, очікує повернення інфляції до цільового рівня у 4% лише у 2027 році.

Промислове виробництво в росії закріплюється у фазі стагнації. У другому кварталі 2026 року спостерігається скорочення видобутку нафти та вугілля, а також суттєве уповільнення темпів зростання переробної промисловості. Головними причинами стагнації експерти називають жорсткі умови кредитування, гострий дефіцит кадрів та нестачу вільних виробничих потужностей. Чистий прибуток держкорпорації ВЕБ знизився майже вдвічі.

У першому півріччі 2026 року прибуток ВЕБу знизився у 1,9 раза і становив 32,4 млрд рублів. Таке падіння зумовлене збільшенням резервів під кредитні ризики за інвестиційними проектами та зміною вартості залучення ресурсів на внутрішньому ринку. Експорт російського зерна в серпні зменшився у 2,5 раза. Значне зменшення відвантажень пшениці, ячменю та кукурудзи пов'язане зі світовими цінами, високими експортними митами, а також проблемами з розрахунками та труднощами з фрахтуванням суден. Мінсільгосп розглядає додаткові заходи підтримки виробників через падіння рентабельності.

Сукупний зовнішній борг росії відносно зростання у другому кварталі. Зовнішня заборгованість країни збільшилася на 4,8%, сягнувши 313,3 млрд доларів США, переважно через зростання зовнішніх зобов'язань інших секторів економіки та банківської системи. Загалом за перше півріччя 2026 року зовнішній борг рф зріс на 2,1%.

Державні заборони: розширення репресивного контролю, перекладання воєнних тягарів на бізнес та мілітаризація регіонів.

Уряд встановлює мільйонні штрафи за невиконання рішень регіональних оперативних штабів. До Держдуми внесено законопроект, який вводить адміністративну відповідальність за ігнорування вказівок губернаторів і створених ними оперативних штабів в умовах проведення «спеціальної воєнної операції». Штрафи для юридичних осіб можуть сягати 1 мільйона рублів або призводити до призупинення діяльності на строк до 90 діб.

Зміни в законодавстві: перерахунок пенсій, посилення цифрового контролю та пільги для військових. У серпні набуває чинності низка законів, що передбачають підвищення накопичувальних і строкових пенсій, а також додаткові відпустки для учасників добровільних формувань. Водночас запроваджується кримінальна відповідальність за незаконний збір даних і порушення під час укладення договорів на послуги зв'язку з іноземцями.

Держава перекладає відповідальність за захист від безпілотників на бізнес. Так, новий указ президента рф дозволяє передавати об'єкти інфраструктури під тимчасове управління Росмаїну, якщо їхні власники не вживають достатніх заходів для захисту від БПЛА. Експерти вбачають у цьому покарання для бізнесу та прихований механізм тиску на нього через широкі корупційні можливості для контролюючих органів.

У прикордонних регіонах росії розпочалося дострокове голосування до Держдуми. У 12 суб'єктах рф, де введено воєнний стан і середній рівень реагування, стартувало дострокове голосування. Процес організовано з використанням переносних скриньок на прибудинкових територіях та в місцях із ускладненим транспортним сполученням.

Майже три чверті чинних депутатів Держдуми планують переобратися. Понад 72,6% депутатів восьмого скликання братимуть участь у вересневих виборах до парламенту. Спікер Держдуми закликав політиків відмовитися від популізму та пропонувати реальні рішення у своїх виборчих округах.

В окупованому Криму заборону на організацію дитячого відпочинку та спортивних заходів продовжили до кінця року. З міркувань безпеки влада Криму продовжила заборону на бронювання та розміщення дітей у таборах і дитячих санаторіях до 31 грудня

2026 року. Також призупинено проведення навчально-тренувальних зборів та туристичних заходів для дітей.

Атаки безпілотників завдали збитків понад сотні виробників у Санкт-Петербурзі. Внаслідок ударів по логістичних об'єктах компанії Wildberries-Russ (RWB) постраждало більше ста місцевих підприємств. Місцева влада розробляє програми пільгових мікропозик та комплексні заходи підтримки для компенсації збитків продавцям і виробникам.

Пасажиропотік «Аерофлоту» продовжує знижуватися через обмеження польотів. У липні 2026 року обсяг перевезень групи знизився на 0,6% загалом і на 6,1% на внутрішніх рейсах. Це падіння було частково компенсовано зростанням міжнародного трафіку та перерозподілом літаків на триваліші маршрути.

ФСБ вимагає посилити захист об'єктів від диверсій та ударів безпілотників. Директор ФСБ Олександр Бортніков наголосив на потребі вдосконалення системи боротьби з БПЛА та комплексного підходу до забезпечення антитерористичної безпеки інфраструктури в умовах поточної оперативної ситуації.

Опозиційного політика Льва Шлосберга засудили до понад 11 років колонії. Псковський міський суд визнав заступника голови партії «Яблуко» винним у поширенні фейків та дискредитації російської армії. За об'єднаною кримінальною справою його засуджено до 11 років і 1 місяця позбавлення волі у виправній колонії.

Огляд підготовлено громадською організацією «Мережа захисту національних інтересів «АНТС».

Голова організації, Ганна ГОПКО, колишня голова Комітету з питань зовнішньої політики ВРУ.

Маятник хитнувся в інший бік...

Давайте говорити не про Настю і Потапа, а значно ширше. Хіба ви, люди, ще не зрозуміли однієї залізної закономірності? Усе, що з'явилося на українській поп-сцені і в українському шоу-бізі, починаючи з 2000-х років, — це вже не українське мистецтво. І це не українські артисти!

Анатолій МАТВІЙЧУК,
співак

Це гібридне покоління, що виростало в інфопросторі, повністю контрольованому олігархами, імена яких ви знаєте без мене. Усі їхні канали — а це «топові» канали України: Інтер, 1+1, ICTV, Новий, СТБ, М1, М2, ТЕТ — довго і терпляче займалися селекцією саме такого виконавця: лояльного до влади грошей, слухняного і всеядного, орієнтованого на російський ринок, зверхньо і вороже налаштованого до всього традиційно українського.

Я не буду перераховувати всі ті мегарейтингові проекти, ті хіт-фабрики, х-фактори та голоси країни, де зовсім юних і здебільшого обдарованих українців буквально «ламали через коліно» всі оті гібридні «вокальні тренери», які самі пройшли через горнило цього пекла, де з них випалювалося все те українське, що ще могло зберегтися в їхніх душах.

Бо якщо в цих проектах і з'являлися якісь чисті душі, як, приміром, та ж Іларія чи Юркеш, то їх зрізали ще задовго до фіналу. Бо за лаштунками на всіх знімальних майданчиках панувала російська мова, російська естетика, проросійська ментальність.

Можливо, сьогодні це вже не так помітно під товстим шаром синьо-жовтої фарби й тотальним переформатуванням виконавців, яким дозволено бути «зірками» для цього народу. Але я не вірю майже нікому з нинішнього «першого ешелону» цього покоління. Не вірю, бо знаю багатьох з них зблизька, пам'ятаю їх з довоєнних часів, коли вони пишалися концертами чи проданими піснями «за поребриком». А потім різко стали мегапатріотами — і вся вітчизняна система шоу-бізнесу почала працювати на їхні грандіозні патріотичні шоу.

Пам'ятаю, як я був здивований, коли перед самим вторгненням агресора був запрошений на канал «Україна», де знімалося грандіозне шоу «Співають всі». Проект зібрав сто найпомітніших поп-зірок тодішньої України, розбавивши їх фріками й трансвеститами та ще кілько-

ма народними артистами, як-то: Іво Бобул, Павло Зібров, Оксана Пекун, Марія Бурмака, Світлана Білоножка — і ваш покірний слуга.

І досі в моїй пам'яті оте відчуття косих поглядів з боку багатьох молодих: «А чь тут делают еті діназаври?». Будь-які слова делікатної критики з нашого боку сприймалися ними якщо не з іронією, то зі сміхом і улюлюканням. Особливо тоді діставалося Бобулу, який не відрізнявся зайвою тактовністю і називав речі та людей своїми іменами.

І вже тоді мене невідступно переслідувала думка: про яку естафету поколінь, про яку передачу досвіду та збереження традиції може йти мова, коли так безцеремонно і жорстко насаджуються зневажливе ставлення до всього українського...

Зрозуміло, що війна стала точкою відліку нових часів. Але для шоу-бізнесу це стало всього лише часом нових правил, коли перед усіма «зірками», які до того співали виключно російською, була поставлена умова — позбутися свого російськомовного репертуару або зробити терміновий переклад своїх російськомовних хітів.

І треба сказати, що більшості з тієї «зіркової обойми» це практично вдалося. Про якість говорити тут не будемо, але формальна сторона тієї українізації була дотримана. Щоправда, не всіма. У деяких одіозних шоу-дів були серйозні проблеми з дорогими рекламними роликами, які активно ротувалися на телеканалах. Один із текстів пам'ятаю й досі: «Лед тронулся, когда ты до меня дотронулся...». Хіба можна забути колись той «суржиковий» варіант, який зазвучав незабаром з телеекранів, він виглядав так: Лід тронулся, коли до мене ти дотронулся...

Зрозуміло, що ця «тотальна українізація» не мала нічого спільного зі справжнім зануренням у всесвіт української культури чи поезії. Це було вульгарне та аморально жажливе зовнішнє перефарбування без зміни внутрішньої суті.

Скажу парадоксальну річ: мене абсолютного не тригерять і навіть викликають певне розуміння люди, які не втратили остаточно свою суть і почали говорити правду про себе, про те, як складно їм переживати цей процес трансформації.

Щоб зрозуміти їхні почуття, я й вдався до опису тих недавніх часів. А тепер просто уявіть, що їм із дня в день, із року в рік вкладали в голову думки, що треба співати російською, бо це комерційно вигідно, це слава, гроші, рейтинги та визнання.

А потім їх викликали на килим їхніх високих куратори — ті ж самі дядьки й тітки з телебачення — і сказали: треба терміново розвернутися у протилежний бік, кардинально поміняти свою творчу орієнтацію.

І скажу вам абсолютно відверто: я не хочу їх тут таврувати, насміхатися чи закликати до хейту. Я знаю, як їм зараз непросто — з їхнім набором для спілкування українською у 200 слів, з їхніми особливими щелепами, які не дозволяють їм вивчити українську фонетику, і це чуто одразу. Я уявляю цю міру напруження, відчуття несправжності і нерозуміння всього, що відбувається довкола. Як це декого дратує і бісить. Аж до того, що хвороби з ментального рівня переходять на фізичний.

Я не тримаю зла ні на кого і не зловтішаюся, але в мене дуже добра пам'ять. І я пам'ятаю, як на початку 2000-х років з появою комерційних радіо і телеканалів відбулася оця «культурна революція», чи «культурна зачистка». Просто вже наступного дня ти раптом став чужим у своїй країні — «неформатом», «нафталіном» і «примітивом».

Ціла когорта чудових українських артистів, що прийняла творчу естафету від своїх попередників, просто обнулилася, пішла в інформаційне небуття через свою українськість. Хтось спився, хтось помер, але хтось таки вижив!

Вжив, щоб усе розказати і пояснити людям, котрі не знають, як це відбувається насправді. І я тепер навіть співчуваю тим недавнім «зіркам», які дивилися зневажливо в наш бік, а сьогодні втратили майже все: авторитет публіки, стадіони, шалені гоночари. А вони ж думали, що спіймали Бога за бороду!

Але маятник хитнувся в інший бік...

Питання збереження та розвитку академічного сектору науки

Звіт тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України із питань збереження та розвитку академічного сектору науки за шість місяців її діяльності. Відповідно до частини другої статті 89 Конституції України, статті 23 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», статті 85 Регламенту Верховної Ради України, Постанови Верховної Ради України від 11 березня 2026 року № 4815-IX утворено Тимчасову спеціальну комісію Верховної Ради України з питань збереження та розвитку академічного сектору науки (далі — Комісія).

Основними завданнями Комісії визначено:

1) підготовка пропозицій щодо вдосконалення законодавства у сфері правового регулювання академічного сектору науки;

2) розроблення проектів законів України про Національну академію наук України та національні галузеві академії наук, про внесення відповідних змін до деяких законів України;

3) аналіз стану дотримання законодавства, що визначає правовий режим майнового комплексу Національної академії наук України та майнового комплексу національних галузевих академії наук;

4) розроблення комплексу заходів з метою: підвищення ефективності використання майнового комплексу Національної академії наук України та національних галузевих академії наук; протидії незаконному використанню майнового комплексу Національної академії наук України та національних галузевих академії наук; вдосконалення адміністрування академічного сектору науки.

Головою Комісії обрано народного депутата України Копиленка Олександра Любимовича (депутатська фракція політичної партії «СЛУГА НАРОДУ»). Заступником голови Комісії обрано народного депутата України Павленка Юрія Олексійовича (депутатська група «Платформа за життя та мир»).

До складу Комісії обрано таких народних депутатів України: Арешонков Володимир Юрійович — депутатська група «ДОВІРА»; Бабак Сергій Віталійович — депутатська фракція політичної партії «СЛУГА НАРОДУ»; Бакумов Олександр Сергійович — депутатська фракція політичної партії «СЛУГА НАРОДУ»; Калаур Іван Романович — депутатська фракція політичної партії «СЛУГА НАРОДУ»; Колюх Валерій Вікторович — депутатська фракція політичної партії «СЛУГА НАРОДУ»; Пузійчук Ан-

дрій Вікторович — депутатська фракція політичної партії Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»; Славицька Антоніна Керимівна — депутатська група «Відновлення України»; Ташева Таміла Равілівна — депутатська фракція політичної партії «ГОЛОС»; Федина Софія Романівна — депутатська фракція політичної партії «ЄВРОПЕЙСЬКА СОЛІДАРІСТЬ»; Чайківський Іван Адамович — депутатська група «Партія «За майбутнє».

На першому, установчому, засіданні Комісії 13 березня 2026 року секретарем Комісії шляхом голосування обрано народного депутата України Славицьку Антоніну Керимівну (депутатська група «Відновлення України»). Результати голосування: «за» — 9; «проти» — 0; «утрималися» — 1.

За шість місяців діяльності, відповідно до визначених основних завдань, Комісія опрацювала такі питання: 1. Проблеми реалізації законодавства, що регулює діяльність академічного сектору науки. 2. Дотримання законодавства щодо використання майнового комплексу Національної академії наук України та національних галузевих академії наук.

Під час робочої зустрічі членів Комісії та членів Ради президентів академії наук України 9 квітня 2026 року було обговорено питання щодо збереження та розвитку академічного сектору науки і визначено основні напрями подальшої співпраці.

Комісія надсилає звернення до органів державної влади, установ та організацій з питань, що належать до її основних завдань.

За результатами надісланих звернень Комісія отримала відповіді від: 1) Міністерства освіти і науки України (листи від 08.05.2026 № 1/9822-26, від 22.06.2026 № 1/13510-26 і від 16.07.2026 № 1/15520-26); 2) Національної академії наук України (ли-

сти від 06.04.2026 № 9/589-3, від 20.05.2026 № 9к/980-3, від 01.06.2026 № 9к/1044-3, від 30.07.2026 № 9к/1436-3); 3) Національної академії аграрних наук України (листи від 30.04.2026 № 3.2-4/33 і від 15.05.2026 № 8/30); 4) Національної академії медичних наук України (листи від 13.05.2026 № 1-02/1084 і від 14.05.2026 № 1-02/1097); 5) Національної академії педагогічних наук України (листи від 21.04.2026 № 2-6/107, від 15.05.2026 № 2-6/125 і від 13.07.2026 № 2-6/174); 6) Національної академії правових наук України (листи від 02.04.2026 № 307, від 30.04.2026 № 377, від 15.05.2026 № 426 і від 04.06.2026 № 471); 7) Дослідницької служби Верховної Ради України (листи від 10.04.2026 № 22/17-2026/78625 і від 10.04.2026 № 22/17-2026/78743).

Усього Комісія опрацювала близько 4900 сторінок документів, зокрема тих, що містять інформацію з обмеженим доступом, які надійшли від вищезазначених адресатів.

За результатами опрацювання та детального аналізу зазначених документів Комісія ухвалила рішення про проведення робочої зустрічі членів Комісії з Прем'єр-міністром України як головою Національної ради України з питань розвитку науки і технологій та Міністром освіти і науки України за участю членів Ради президентів академії наук України (довідково: на сьогодні жодна подібна зустріч не проводилася).

Після зміни уряду новопризначені Прем'єр-міністр України та Міністр освіти і науки України підтвердили свою готовність до зустрічі з членами Комісії та членами Ради президентів академії наук України.

Відповідно до ухваленого рішення Комісії, у липні поточного року відбулася зустріч з міністром освіти і науки України та членами Ради президентів академій наук України. Як відомо, академічний сектор науки України об'єднує близько 60 відсотків усіх наукових установ і організацій та третину загальної кількості науковців держави.

Національна академія наук України та національні галузеві академії наук створені для забезпечення безперервного розвитку фундаментальної науки, концентрації висококваліфікованого наукового потенціалу, формування та збереження наукових шкіл, координації досліджень у відповідних галузях знань, забезпечення фахової експертизи складних нормативно-правових, соціальних та інших питань. Такі функції не можуть бути повною мірою замінені діяльністю окремих наукових центрів без ризику втрати інституційної пам'яті, наукової спадковості та системності досліджень.

Від початку 90-х років минулого століття, в умовах розриву економічних зв'язків і фактично цілковитої руйнації галузевої науки саме академічний сектор української науки, взяв на себе науково-технічний супровід базових галузей національної економіки та окремих високотехнологічних виробництв, здійснив докорінну переорієнтацію сфери гуманітарних досліджень на напрями, вкрай необхідні для становлення незалежної України. Незважаючи на те, що академічний сектор науки нині перебуває у складній ситуації, вчені Національної академії наук України та національних галузових академій наук продовжують активно і наполегливо працювати, отримуючи високі результати, та спрямовують значні зусилля на широке практичне застосування здобутих наукових досягнень.

Академічний сектор науки створює понад 65 відсотків загальної кількості науково-технічної продукції, нових технологій, пристроїв, матеріалів, сортів рослин, програмних продуктів, методів, теорій, які застосовуються в різних галузях. Ці результати свідчать про те, що академічна система організації науки довела свою ефективність і спроможність забезпечувати розвиток фундаментальних і прикладних досліджень, вирішуючи надважливі наукові проблеми, які потребують комплексних міждисциплінарних підходів.

Однак існує низка проблем, що потребують невідкладного вирішення. Як показала зустріч із Міністром освіти і науки України, міністерство не має стратегії розвитку у сфері наукової та науково-технічної діяльності, відсутність якої констатувала

Рахункова палата ще у 2024 році. Водночас Рахункова палата рекомендувала Міністерству освіти і науки України спільно з Національною академією наук України та національними галузовими академіями наук підготувати та внести у встановленому порядку на розгляд Кабінету Міністрів України: проект Стратегії розвитку у сфері наукової та науково-технічної діяльності; проект постанови Кабінету Міністрів України про встановлення критеріїв визнання наукових досліджень і науково-технічних розробок такими, що відповідають пріоритетним тематичним напрямкам; оновлений пакет законопроектів про визначення пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності, спрямованих на повоєнну відбудову України, із визначенням конкретних механізмів її забезпечення.

Крім того, співпраця Комісії з Радою президентів академій наук України засвідчила, що Міністерство освіти і науки України не використовує норму щодо координації діяльності Національної академії наук України та національних галузових академій наук відповідно до законодавства.

Слід також зазначити, що у сфері академічної науки склалася багаторівнева структура управління: Кабінет Міністрів України, безпосередньо Міністерство освіти і науки України, Національна рада України з питань розвитку науки і технологій та її комітети — науковий і адміністративний. Така структура є громіздкою та неефективною. На жаль, проблема розвитку науки лише побічно згадується у програмі уряду, а академічний сектор не згадується взагалі. Проблеми реалізації законодавства, що регулює діяльність академічного сектору науки.

1. Щодо вдосконалення законодавства у сфері правового регулювання академічного сектору науки. Доцільно передбачити унормування статусу національних академій в академічному секторі науки за безумовного збереження їхньої самоврядності, що має сприяти вдосконаленню адміністрування під час формування бюджетних програм наукової і науково-технічної діяльності та диференціювання умов державної атестації наукових установ у різних сферах науки, усуненню існуючого дисбалансу між статусом наукового персоналу в Національній академії наук України та національних галузових академіях наук, а також звернути увагу на такі напрями удосконалення нормативно-правової бази:

1) удосконалення фінансового забезпечення наукової діяльності. Проблемою є надто обмежене фінансування наукових установ, що зумовлює значні труднощі із заохоченням

молодих наукових кадрів до роботи науковцями, а також навчання в аспірантурі (нині заробітна плата молодшого наукового співробітника дорівнює 6658 грн, тобто менше, ніж мінімальна заробітна плата, яка становить 8647 грн; стипендія аспіранта також є дуже низькою — 8713 грн). Виконання завдання із залучення талановитої молоді до наукових досліджень стає майже неможливим, що через деякий час призведе до зникнення наукових кадрів у нашій державі. Наприклад, особливо складна ситуація склалася в медичному секторі академічної науки, що призводить до втрати цілих наукових шкіл.

Стаття 36 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» визначає, що «держава гарантує встановлення ставок (окладів) науковим працівникам державних наукових установ (закладів вищої освіти), виходячи з розрахунку посадового окладу молодшого наукового співробітника на рівні не нижче одинадцяти прожиткових мінімумів для працездатних осіб, розмір якого встановлено законом на 1 січня 2020 року».

У зв'язку з цим постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання оплати праці працівників державних та комунальних закладів охорони здоров'я» від 13 січня 2023 року № 28 потребує внесення відповідних змін зокрема, удосконалення організаційно-правових механізмів діяльності.

Окремої уваги потребує аналіз норм законодавства, що регламентують процедуру проведення державної атестації наукових установ. Слід наголосити на організаційно-правовому аспекті цієї діяльності, в межах якого виникають певні дискусійні питання, передусім ті, що стосуються повноважень Міністерства освіти і науки України. Як вбачається, у цьому питанні наявна певна юридична невизначеність, а саме розбіжність між законодавчо сформульованими повноваженнями та діяльністю, що реалізується на практиці.

Законодавством визначено, що Міністерство освіти і науки України здійснює керівництво системою державної атестації наукових установ, тобто має спрямовувати цей процес і впливати на його стан та розвиток; також на нього покладено обов'язок із забезпечення проведення державної атестації, тобто створення для її проведення належних умов. Отже, на законодавчому рівні на Міністерство освіти і науки України не покладено повноважень із безпосереднього проведення державної атестації. Здійснювати керування і забезпечення процесу не означає проводити державну атестацію.

Водночас Міністерство освіти і науки України згідно зі своїм наказом від 21 жовтня 2024

року № 1485 здійснює безпосереднє проведення державної атестації наукових установ.

З метою підвищення ефективності функціонування установ академічного сектору науки доцільно вдосконалити систему атестації діяльності установ з урахуванням як наукових і практичних результатів, так і результатів діяльності відповідної установи для забезпечення стратегічних інтересів держави. Чинна організаційно-правова форма державних установ, зокрема медико-наукових закладів, іноді не повною мірою відповідає сучасним вимогам до їхнього функціонування.

Враховуючи вищезазначене, пропонується передбачити можливість розширення прав Національної академії наук України та національних галузевих академій наук щодо впровадження змін організаційно-правової структури підпорядкованих їм наукових установ із забезпеченням безперервності їхньої діяльності, зокрема врегулювання механізмів трансформації із збереженням наукового профілю, кадрового потенціалу та обов'язковим забезпеченням збереження майнового комплексу Національної академії наук України та національних галузевих академій наук.

Важливим кроком була б відмова від формальної (схоластично-бюрократичної) системи оцінки результативності наукових установ із використанням KPI-системи, спрямованої на ефективність через уніфіковані кількісні показники.

Частиною загальної стратегії України щодо інтеграції в європейський дослідницький простір є впровадження ініціатив DORA і CoARA, що передбачає відмову від бюрократичних метрик (таких як KPI) на користь реального наукового впливу та якості. Сан-Франциська декларація про оцінку наукових досліджень (далі — DORA) прямо закликає відмовитися від використання кількісних показників (журнальні метрики, кількість публікацій, грантів тощо) як основи для ухвалення рішень про фінансування, прийом на роботу, кар'єрний рух чи оцінку цілих установ. Натомість підкреслюється необхідність оцінювати науковий зміст конкретних досліджень, їхню значущість, вплив і різноманітність результатів (дані, програмне забезпечення, інтелектуальна власність, освітні внески тощо). KPI-механіка, якщо вона зводиться до жорстких кількісних показників, формально відповідає саме тому підходу, який DORA визнає шкідливим.

Положення Коаліції за просування оцінки досліджень (Coalition for Advancing Research Assessment) (далі — CoARA) припускають, що системи оцінювання мають бути якісними, диверсифікованими, відкритими та адап-

тованими до специфіки дисциплін, а не уніфікованими KPI-нормами для всіх наукових установ. Зокрема, CoARA визначає обов'язок відмовлятися від неадекватного використання публікаційно орієнтованих метрик (JIF, кількість публікацій, цитувань) як єдиних індикаторів якості чи ефективності.

Впровадження KPI-системи, спрямованої на ефективність через уніфіковані кількісні показники, фактично закріплює саме той тип оцінки, який CoARA визначає метою реформування. Особливо KPI-система не підходить для державних наукових установ Національної академії медичних наук України, оскільки підміняє якість кількістю: KPI-логіка спонукає науковців та наукові установи нарощувати показники (кількість публікацій, відгуків, грантів), що викликає ризик деградації глибини досліджень і зростання «порожньої» продуктивності; неспроможність враховувати різноманітність наукового внеску — державні наукові установи виробляють не лише статті, а й експертні оцінки, стандарти та регламенти, методичні матеріали, дослідження прикладного характеру (наприклад, гігієнічного, епідеміологічного), які CoARA і DORA визнають рівноправними результатами, але які неякісно вимірюються через KPI-показники; формальне оцінювання замість довіри та професійної саморегуляції — CoARA і DORA віддають перевагу оцінюванню на основі експертного судження, портфоліо, контексту діяльності, а не жорсткій ефективності у стилі KPI-менеджменту.

Отже, використання систем оцінки ефективності за KPI-логікою для державних наукових установ Національної академії медичних наук України суперечить ключовим принципам CoARA і DORA, підміняє якість кількістю, ігнорує різноманітність наукового внеску і замість відкритої, професійно орієнтованої оцінки нав'язує формальну, метрично залежну модель, яку міжнародна наукова спільнота визнає відсталою та неприйнятною.

Міністерство освіти і науки України протягом останніх десяти років прийняло цілу низку нормативних актів, що цілеспрямовано діють на шкоду розвитку вітчизняної науки, а відтак призводять до відтоку наукових кадрів за кордон, старіння науки, знецінення наших здобутків, втрати перспективи зробити українську науку інноваційною і конкурентоспроможною, до утвердження комплексу меншовартості досліджень українського вченого.

Головним критерієм оцінювання діяльності вчених стала наявність їхніх статей у двох наукометричних базах (журналах) — Scopus та Web of Science. З 2016 року Міністерство освіти і науки України запровадило вимогу до

здобувачів наукового ступеня доктора наук опублікувати щонайменше три статті у цих журналах, а з 2022 року — п'ять статей (після закінчення воєнного стану в Україні). Згодом така вимога поширилася на членів спеціалізованих докторських рад, а з лютого 2026 року — на членів редколегій, зокрема зарубіжних, фахових наукових журналів. Остання «новація» призвела до масового збурення серед українських учених, які, незважаючи на складні умови сьогодення, продовжують наукові дослідження.

Знані в Україні та за кордоном фахівці опинилися «за бортом». Чимало зарубіжних учених сприйняли вимогу щодо членства у редколегіях українських наукових видань та наявності публікацій своїх статей у зазначених наукометричних журналах як образ. Авторитетні дослідники світового рівня зазначали, що пишуться відсутністю своїх праць у «скопусівських смітниках», дивуючись, що Україна вважає такі публікації головним критерієм наукової спроможності вченого, та навіть свідомо відмовлялися увійти до складу редколегій українських журналів. Отже, фундаментальні праці (монографії, наукові записки тощо) нічого не варті, головне — стаття п'яти авторів поганою англійською мовою у дорогівартісному журналі з сумнівною репутацією нефахового журналу слаборозвинутої країни (наприклад, професор-правознавець публікує свою статтю з міжнародного права у журналі з дизайну чи стоматології). Варто лише знайти ділків, які швидко «запустять» статтю до друку без жодних рецензій і мовних вимог.

При цьому не слід забувати, що власниками зазначених двох наукометричних баз (журналів) є великі приватні корпорації із низкою штаб-квартир, зокрема в російській федерації, основна мета яких — одержання надприбутків і так зване наукове шпигунство для використання в інтересах, звісно, не України.

Відтак в академічному секторі науки запанували примус (публікуйте саме там — і матимете перепустку до наукової спільноти), атмосфера дилетантства і культ корупційної комерції у науковій сфері, що спонукало як уже відомих науковців, так і молодих креативних учених залишити Україну і знаходити запит на свої наукові ідеї за кордоном.

Менеджмент науки має здійснювати наукова спільнота, Національна академія наук України та національні галузеві академії наук, а не Міністерство освіти і науки України. Критеріями наукового здобутку вченого мають бути інтелект, креативність та інноваційність, а не «скопусівські» вимоги.

Комісія з розумінням ставиться до необхідності запровадження відповідного нормативного регулювання і контролю атестації наукових видань, які здійснює Міністерство освіти і науки України. Водночас члени Комісії наголошують на питанні, наскільки такі формальні вимоги є доцільними та обґрунтованими, а головне — чи відповідають вони цивілізаційній місії наукового розвитку. Як результат, українські наукові журнали, на жаль, вже давно стали здебільшого трибуною здобувачів, а не високих наукових досягнень.

Особливо непокоїть той факт, що соціальні мережі рясніють пропозиціями про сприяння у розміщенні «скопусівських» публікацій (зокрема у Web of Science), навіть оголошуються акції на «скопуси» зі знижками — майже як у «Сільпо» чи «Ашані». Складається враження, що ми маємо справу з певним загальнонаціональним комерційним проектом, абсолютно далеким від наукового простору. Не менш дивним видається висування подібних «скопусівських» вимог до зарубіжних членів редколегій українських журналів, які взагалі не розуміють, чого від них вимагають.

Нинішній процес атестації наукових видань привертає увагу ще до однієї вкрай важливої теми — поваги до безумовних і загальновизнаних здобутків українських учених.

У нашій державі сформувався потужний корпус лауреатів Національної премії України імені Бориса Патона / Державної премії України в галузі науки і техніки, які працюють «на рівні світових досягнень» (відповідно до чинної нормативно-правової бази Комітету з Національної премії України імені Бориса Патона, що регулюється Указом Президента України «Питання Комітету

з Національної премії України імені Бориса Патона» від 29 березня 2024 року № 194/2024). Те саме стосується і членів Національної академії наук України та національних галузевих академій наук — відповідно до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» такий статус можуть набуті тільки ті вчені, які, зокрема, «створили визнані вітчизняною та світовою науковою спільнотою наукові школи».

У зв'язку з цим включення до складу редколегії учених такого рівня може вважатися додатковою перевагою, а не навпаки. На жаль, усе це є лише свідченням зневажливого ставлення до академічної науки, яке досить активно продукується останнім часом. На думку членів Комісії, існує певний дисбаланс між абсолютизацією штучних рейтингів та реальністю справжніх наукових досягнень. Відтак зазначене питання потребує законодавчого врегулювання.

Дотримання законодавства щодо використання майнового комплексу Національної академії наук України та майнового комплексу національних галузевих академій наук

Діяльність Національної академії наук України та національних галузевих академій наук визначена Законом України «Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, національних галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу».

Відповідно до статті 3 вищезазначеного Закону Національна академія наук України, здійснюючи повноваження з управління об'єктами майнового комплексу Національної академії наук України, забезпечує реалізацію прав держави як власника цих об'єктів, пов'язаних з ефективним їх використанням та розпорядженням у межах, визначених законодавством України, з метою задоволення державних та суспільних потреб.

Відповідно до статті 4 вищезазначеного Закону, національні галузеві академії наук, здійснюючи повноваження з управління об'єктами майнового комплексу національних галузевих академій наук, забезпечують реалізацію прав держави як власника цих об'єктів, ефективно їх використовують та розпоряджаються цими об'єктами майнового комплексу у межах, визначених законодавством.

Національна академія наук України і національні галузеві академії наук відповідно до Закону України «Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, національних галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу» здійснюють управління об'єктами майнового комплексу, який знаходиться в їхньому розпорядженні, та забезпечують його ефективне використання для ведення фінансово-господарської діяльності в межах їхніх повноважень.

У нормативних документах щодо діяльності Національної академії наук України передбачено, що вона веде будівництво об'єктів наукового, житлового та іншого соціального призначення.

Відповідно до постанови Президії Національної академії наук України «Про повноваження Бюро Президії Національної академії наук України» від 29.03.2017 № 85, Бюро Президії Національної академії наук України ухвалює рішення щодо передачі майна в оренду, продажу, списання, будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту.

Водночас постанова Президії Національної академії наук України «Про будівництво (реконструкцію) житла та інших об'єктів нерухомості в Національній академії наук Укра-

їни» від 27.10.2017 № 280 не містить чітких вимог щодо: обґрунтування способу та мети використання державного майна; проведення відповідних економічних розрахунків; захисту майнових інтересів Національної академії наук України; захисту нерухомості, розташованої на земельних ділянках під забудову; порядку поділу земельних ділянок; передачі земель під забудову; механізмів розподілу площ; визначення частки держави в результаті реалізації проектів.

На підставі аналізу документів щодо використання майнового комплексу Національної академії наук України та майнового комплексу національних галузевих академій наук Комісія звертає увагу на необхідність здійснення таких заходів: завершення реєстрації прав власності та користування земельними ділянками та будівлями в Державному реєстрі речових прав; системне стягнення заборгованості за оренду та комунальні послуги; ініціювання розірвання договорів у разі порушення умов експлуатації майна підпорядкованими установами; запровадження норми про пріоритетне право на використання майна Національної академії наук України і національних галузевих академій наук, зокрема Національної академії медичних наук України, виключно для медичних, наукових або соціальних цілей; законодавче закріплення неможливості приватизації об'єктів, зокрема об'єктів Національної академії медичних наук України, що задіяні у дослідженнях, віднесених до стратегічних, та у наданні спеціалізованої допомоги.

Правове регулювання питань будівництва житла для працівників Національної академії наук України та національних галузевих академій наук перебуває у неналежному стані та потребує перегляду та вдосконалення, зокрема внесення законодавчих змін щодо впровадження ефективного механізму організації будівництва.

За результатами роботи, виконаної протягом шести місяців діяльності, Комісія на своєму засіданні 1 вересня 2026 року ухвалила рішення затвердити зазначений звіт у цілому. Результати голосування: «за» — 10, «проти» — 0, «утрималися» — 0.

Комісія продовжує роботу над підготовкою пропозицій щодо вдосконалення законодавства у сфері правового регулювання академічного сектору науки, внесення відповідних змін до законів України про Національну академію наук України та розроблення комплексу заходів щодо підвищення ефективності використання майнового комплексу Національної академії наук України та національних галузевих академій наук.

Повідомлення від Посольства України у Польщі

База даних про жертви польсько-українського конфлікту 1939–1943 років

Днями Україна оприлюднила цифрову базу даних жертв польсько-українського конфлікту 1939–1947 років. До неї увійшли документи центральних, обласних та галузевих архівів України, раніше невідомі документи СБУ та Служби зовнішньої розвідки України. Над створенням бази даних працював Український інститут національної пам'яті.

Оприлюднення архівних документів відбулося в межах презентації історико-географічної програмної інфраструктури «Жертви польсько-українського конфлікту 1939–1947 років», яка ула організована в межах ініціативи Президента України Володимира Зеленського та відбулася 8 вересня в Українському інституті національної пам'яті.

У базі зібрано майже 3000 записів про жертв з української та польської сторін конфлікту. Історики говорять, що надання архівним даним публічності допоможе краще дослідити трагічні сторінки спільної історії, посприє історичному діалогу між Україною та Польщею, встановленню ще кращих добросусідських відносин між двома країнами.

Голова Українського інституту національної пам'яті Олександр Алфьоров повідомив, що всі дані можна знайти в інтернеті. Жодних проблем із доступом до цієї інформації не повинно виникати. Він наголосив, що оприлюднені дані — це лише перший крок. Цифрова база і надалі буде

поповнюватися тисячами нових документів, а сьогоднішня цифра — 2700 архівних документів — найближчим часом зросте до 5000. Відкритий доступ дослідників до неї стане підґрунтям для нових наукових досліджень.

Джерело: Український інститут національної пам'яті та Дипломатична академія України ім. Г. Удовенка при МЗС. «Наша головна мета — зберегти пам'ять про жертв і гідно їх вшанувати. Дайте історикам говорити про минуле, політики хай говорять про майбутнє», — зазначив Олександр Алфьоров, закликавши польських колег до верифікації фактів та даних про жертв тих трагічних подій під час відкриття презентації бази даних 8 вересня.

Заступник директора Центру діалогу ім. Юліуша Мерошевського Лукаш Адамський у коментарі SLAWA TV зазначив, що оприлюднення даних про жертв польсько-українського конфлікту 1939–1947 років, їх інтерпретація та історична оцінка відіграють важливу роль у польсько-українських взаєминах сьогодні.

Українському інституту національної пам'яті від Галузевого державного архіву Служби зовнішньої розвідки України передали нововіднайдені документи — 15 справ у 28 томах, які стосуються діяльності спецслужб СРСР як проти українців, так і проти поляків.

Заступниця керівника Офісу Президента України Ірина Верещук зазначила, що Україна готова до співпраці, відкриття і обміну архівами та чесного діалогу без політизації і використання пам'яті загиблих у поточній політичній боротьбі.

«Кожна жертва заслуговує на молитву і гідне вшанування — з якого б боку вона не була: польського чи українського. І тут сьогодні зібралися люди, які хочуть і вміють будувати мости порозуміння між нашими народами. Мости, які передбачають двосторонній рух», — цитує слова Ірини Верещук Український інститут національної пам'яті на своєму офіційному сайті.

Також Ірина Верещук наголосила, що українці вдячні Польщі і завжди пам'ятатимуть, як у 2022-му поляки відкривали для біженців з України свої домівки і свої серця, і висловила сподівання, що наша спільна історія не буде зброєю нашого спільного ворога — росії, а стане підґрунтям для розбудови міцних добросусідських стосунків.

Представники від Польщі, які були запрошені до участі в заході, наголосили, що відкриття українською державою архівів та проведення пошукових робіт є важливим кроком, та зазначили, що Польща підтримує Україну у війні проти ворожої росії.

Голова Державної архівної служби України Анатолій Хромов відзначив, що для них сьогодні є пріоритетом оцифрування документів, які стосуються подій на Волині. Протягом двох років 301 тисяча архівних аркушів буде оцифрована і викладена у вільний доступ, щоб висновки робили історики. «Ми не інтерпретуємо факти, ми лише зберігаємо архіви», — сказав Анатолій Хромов.

ДКНС (державний комітет із надзвичайного стану) навпаки

Генпрокурор Руслан Кравченко, який подав у відставку, але юридично ще залишається генпрокурором до рішення Верховної Ради, заявив, що підписав підозру директору НАБУ Семену Кривоносу. Ще одну — близькій особі керівника САП Олександра Клименка. Сам Кравченко назвав НАБУ і САП фактично окремим центром політичної влади і звинуватив їх у спробі узурпації.

Після цього з'ясувалося, що вночі Кравченко виїхав за кордон. Сам він каже, що перебуває у закордонному відрядженні й збирається інформувати міжнародних партнерів про «реальний стан справ» в антикорупційних органах.

НАБУ і САП відповіли: Кривоносу жодної підозри офіційно не вручено, заяви Кравченка вони вважають публічними, а не процесуальними діями, та продовженням системної атаки на антикорупційні органи.

І майже миттєво — Зеленський: «У цього генерального прокурора є тільки один шлях: звільнення з посади. Саме це я йому й сказав». І заклик до парламенту підтримати звільнення невідкладно. У всього цього поки є два пояснення.

Перше. Президент справді побачив межу, за якою починається вже не чергова війна силовиків, а пряме згортання незалежності антикорупційних органів і злам правової системи. І не захотів ставати політичним обличчям цього процесу. Привіт «київському режиму».

Друге. Перед нами спектакль. Кравченко, який іде, виконує найбруднішу частину роботи: завдає прямого політичного удару по керівниках НАБУ і САП — і залишає після себе підозри, кримінальні провадження та токсичний інформаційний шлейф.

Президент при цьому публічно дистанціюється від виконавця. Атаки на антикорупційні органи очікувалися. Форма виявилася дещо несподіваною — не очікували такої готовності Кравченка особисто лягти на амбразуру.

Тепер важливе не тільки те, що буде з підозрою Кривоносу. Кравченко ще ще формально був генпрокурором, є виконавцем обов'язків, і вся ця конструкція може рухатися в різні боки. Схоже, Зеленський зараз сам не до кінця розуміє, куди ця історія може завести, і частину рішень ще можуть відіграти назад.

Підписані генпрокурором підозри керівництву НАБУ мають лише одну причину: відсутність в Україні права та нерозуміння його цінності нашою владою.

По суті, це черговий етап кабінетного протистояння між правоохоронними органами: з одного боку — тими, що контролюються Офісом Президента, а з іншого — тими, де ОП не має істотного впливу.

У нормальній, здоровій системі така постановка питання була б неможливою. Для нормального функціонування країни всі правоохоронні органи мають бути неза-

лежними, а законність їхніх дій має контролювати незалежний суд. На практиці в незалежність суду не вірять самі правоохоронці. Саме це дозволяє їм ігнорувати закон.

Наразі невідомо, чи є у Генеральної прокуратури реальні підстави для відкриття кримінальної справи проти керівництва НАБУ. З юридичної точки зору підписання підозри означає, що розслідування справи вийшло на фінальну стадію, а слідчий бачить достатні підстави для обвинувачення.

Сьогоднішній пост Зеленського фактично означає, що він сам не вірить не лише генеральному прокурору, якого сам призначив на цю посаду, а й Генеральній прокуратурі, яка розслідувала справу проти НАБУ. І зрештою — усій правоохоронній системі, яка може вільно використовуватися як політичний інструмент.

Але політичний удар уже завдано. Старі історії Кривоноса вже розганялися телеграм-каналами. Щодо Клименка в системі є інший резерв — матеріали й свідчення Христенка. Тобто навіть якщо прямого демонтажу НАБУ і САП зараз не буде, зробити їхніх керівників максимально політично вразливими, а потім продовжити атаку іншими способами — цілком реальний сценарій. І тому наступний тест — навіть не Кравченко. Наступний генпрокурор.

Якщо це був спектакль, на його місці з'явиться просто «свій» — прізвище другорядне. Якщо Зеленський справді зрозумів, наскільки близько система підійшла до краю, відповіддю має стати прозора процедура обрання нового генпрокурора. Конкурс із запобіжниками, які не дозволять владі його хакнути. Незалежний керівник. І нарешті реформа прокуратури як одного з ключових стовпів усієї правоохоронної системи.

Ось на цій розвилці зараз і стоїмо.

Підготовлено за матеріалами ДТ

Колективна безпека замість НАТО

Якщо НАТО поки політично недоступне — будуймо іншу систему колективної безпеки. При цьому ми бачимо, що позиція ОП інша: дочекаймося наступного саміту, наступної декларації, наступної обіцянки.

Саме тому пропозиція В. Залужного щодо союзу JEF значно серйозніша, ніж її намагаються подати. JEF — це Велика Британія, країни Балтії, Скандинавія та Нідерланди. Держави, які не просто співчують Україні, а чудово розуміють: якщо росію не зупинити тут, наступною лінією оборони стане вже їхня територія.

Тому JEF може стати не «запасним НАТО», а одним із практичних контурів майбутньої європейської системи стримування росії. І головне, що Залужний не просто придумав красиву концепцію, а систематично втілює її в життя. Працюючи послом у Великій Британії, він послідовно розвивав саме цей напрям.

У листопаді 2025 року Україна стала партнером JEF із розширеними можливостями. Тобто людина, яку президент свого часу звільнив із посади головнокомандувача, сьогодні продовжує реалізовувати стратегічні ідеї вже на дипломатичному рівні. І ось тут виникає незручне питання. А де аналогічна стратегія у президентської команди? Де українська архітектура безпеки на десятиліття? Де план, який працюватиме незалежно від того, хто завтра сидітиме у Білому домі, Брюсселі чи на Банковій?

Замість цього ми регулярно отримуємо від влади політичний маркетинг, боротьбу за інформаційний порядок денний і спроби переконати суспільство, що чергова декларація — вже майже гарантія безпеки. Але війна — дуже поганий консультант із політичного піару. Вона швидко відрізняє справжню гарантію від обіцянок, і стратегію — від красивої промови.

Саме тому слова Бориса Джонсона про те, що Залужний цілком правий, важливі. Бо йдеться вже не про думки прихильників генерала, а про те, що його концепція поступово отримує підтримку тих, хто реально формує європейську безпеку.

І тут найбільший парадокс. Поки Банкова намагається контролювати сьогодення, Залужний працює над тим, якою буде Україна після війни. Поки одні будують вертикаль влади, інші будують горизонталь союзів. Поки одні шукають, кого призначити, інші шукають, з ким об'єднатися. І, можливо, саме тому Залужний так дратує політичну систему української влади. Бо людина, яка мислить категоріями держави, війни та безпеки на десятиліття, неминуче виглядає чужорідним тілом у системі, яка звикла мислити категоріями кадрового контролю, рейтингів і наступного інформаційного приводу. Сама ідея нового військового союзу, про який говорять і Валерій Залужний, і Борис Джонсон, жодним чином не заперечує наш намір стати членом НАТО.

Для прикладу, Туреччина як член НАТО нещодавно створила з Пакистаном і Саудівською Аравією новий військовий союз. Можна також навести приклад організації АСЕАН, куди входили США як член НАТО. На мою думку, членство України у військовому союзі північних держав Європи на чолі з Британією лише б прискорило наше членство у НАТО. А історія, як правило, залишає по собі не інформаційні приводи, вона залишає архітектуру.

Про поразку України

«Поразка — це не просто зміна прапора». Журналіст Віталій Портников пояснив, що насправді може чекати на українців і весь світ у разі перемоги росії.

«Можливу поразку України у війні не варто уявляти як просту зміну влади чи прапора над адміністративними будівлями. Після років повномасштабної війни наслідки російської окупації будуть значно серйознішими — аж до витіснення українського населення та заселення захоплених територій росіянами. За роки війни змінилося саме ставлення москви до українців. Якщо на початку вторгнення кремль ще міг розраховувати на підтримку частини населення України, то після років обстрілів, руйнувань і втрат російське керівництво вже не може бути впевненим у лояльності навіть тих людей, які колись мали проросійські погляди».

Саме тому журналіст звертає увагу на набагато небезпечніший сценарій. За його оцінкою, росії у разі захоплення нових українських територій потрібен буде не просто політичний контроль — москва може прагнути змінити демографічний склад цих земель.

Як приклад Портников навів окупований Маріуполь. Він стверджує, що місцевих жителів там поступово витісняють, тоді як до міста переселяються громадяни росії. На його думку, подібний підхід може стати моделлю й для інших українських територій у разі їхньої окупації. Окремо журналіст наголосив: колишні політичні погляди чи мова спілкування, на його переконання, вже не гарантували б людині безпеки. Українці роками живуть під російськими ударами, мають близьких на фронті та пережили наслідки війни. Тому Портников вважає, що москва дедалі більше сприймає українське суспільство загалом як нелояльне.

Особливо небезпечним такий сценарій він вважає для українських військових. Людей, які роками воювали проти російської армії та мають бойовий досвід, росія навряд чи сприйматиме як населення, на яке можна безпечно спертися після окупації. Саме звідси випливає найжорсткіша теза Портникова: після років великої війни Україна та росія, на його думку, пройшли «точку неповернення». І можливі наслідки поразки стосуватимуться не тільки кордонів держави, а самого майбутнього українського суспільства.

Після років повномасштабної війни російська окупація означатиме вже значно більше, ніж просто зміну влади. І чи достатньо в Європі усвідомлюють, що наслідком перемоги росії може стати не лише втрата Україною територій, а й масштабна зміна майбутнього мільйонів людей.

Культура комунікації

Місцевий суд відмовив у задоволенні подання виправної колонії про заміну невідбутої частини строку покарання більш м'яким.

Не погоджуючись із указаним рішенням, захисник оскаржив його в апеляційному порядку. Апеляційний суд відмовив у задоволенні клопотання захисника в інтересах засудженого про поновлення строку на апеляційне оскарження цієї ухвали, а апеляційну скаргу разом із доданими матеріалами повернув захиснику. У касаційній скарзі захисник стверджував, що місцевий суд не направив стороні захисту копію оскарженого рішення. Зазначав, що отримав доступ до матеріалів справи через підсистему «Електронний суд» із запізненням, тому пропуск строку на апеляційне оскарження був зумовлений поважними причинами.

Залишаючи без змін ухвалу апеляційного суду, ВС вказав, що на осіб, які беруть участь у справі, покладається загальний обов'язок – добросовісно здійснювати свої процесуальні права й обов'язки; зловживання процесуальними правами не допускається. У КПК України врегульовано окремі питання комунікації між судом та учасниками кримінального провадження за допомогою ЄСІТС (ч. 2 ст. 35, ч. 1 ст. 135, ч. 1 ст. 136 КПК України) та електронної пошти (ч. 2 ст. 136 КПК України). Вони стосуються порядку надсилання копій матеріалів кримінального провадження, скарг, заяв, клопотань та інших передбачених законом процесуальних документів, що подаються до суду.

Колегія суддів ККС ВС зауважила, що звернення адвоката до суду з клопотанням про направлення копії рішення на його електронну адресу покладає на цю особу обов'язок отримувати відповідні повідомлення, тож суд, який комунікує з учасником справи за допомогою вказаних ним засобів зв'язку, діє правомірно й добросовісно.

З матеріалів провадження видно, що місцевий суд направив копію оскарженого рішення на електронну адресу захисника, тому його посилення на зміну робочої адреси як на підставу для поновлення строку на апеляційне оскарження є безпідставним.

Підготував **Максим БОНДАР**,
за матеріалами ВС

За оскарження постанов про накладення адміністративного стягнення судовий збір не справляється

Другий сенат КСУ 9 вересня 2026 року на пленарному засіданні розглянув справу та ухвалив Рішення № 10 – р(II)/2026 за конституційною скаргою Лопушанського Володимира Михайловича щодо конституційності абзацу сьомого підпункту 1, підпункту 5 пункту 3, пункту 5 частини другої статті 4 Закону України «Про судовий збір» від 8 липня 2011 року № 3674–VI зі змінами (справа про судовий збір у справах про адміністративні правопорушення).

Суддя-доповідач у справі — Олександр Водяніков. Суд установив, що Закон України «Про судовий збір» не передбачає сплати судового збору за подання позову про оскарження постанови про накладення адміністративного стягнення, а також відповідних апеляційних скарг.

Розглядаючи справу, Суд виходив із того, що право на судовий захист охоплює реальний та дієвий доступ до правосуддя. Особливого значення ця гарантія набуває у спорах між особою і державою, коли особа звертається до суду для захисту від застосованого до неї публічно-владного примусу. Суд наголосив, що оскарження постанови про адміністративне правопорушення є реалізацією гарантованого частиною другою статті 55 Конституції України права на судове оскарження актів органів публічної влади.

Суд підкреслив, що визначення об'єктів, ставок, умов і порядку справляння судового збору належить до виключної компетенції Верховної Ради України. Судовий збір має бути домірним, а його розмір та умови справляння не повинні становити для особи надмірного тягаря або створювати фактично нездоланні перешкоди для звернення до суду.

Проаналізувавши структуру та зміст Закону України «Про судовий збір», Суд установив, що законодавець передбачив лише один спеціальний випадок справляння судового збору у сфері адміністративної відповідальності – у разі ухвалення судом постанови про накладення адміністративного стягнення. Водночас Закон не встановлює окремого обов'язку сплачувати судовий збір за оскарження постанови про адміністративне правопорушення.

Суд звернув увагу на те, що обов'язок сплачувати судовий збір у таких справах виник у судовій практиці на підста-

ві правової позиції Великої Палати Верховного Суду, сформульованої у постанові від 18 березня 2020 року у справі № 543/775/17.

Конституційний Суд України наголосив, що визначення обов'язку сплачувати судовий збір та розміру його ставки належить до сфери законодавчого регулювання: порядок визначення ставки судового збору має бути встановлений саме законом.

Дослідивши питання, порушені в конституційній скарзі, Суд визнав такими, що відповідають Конституції України, абзац сьомий підпункту 1, підпункт 5 пункту 3 частини другої статті 4 Закону України «Про судовий збір» від 8 липня 2011 року № 3674–VI зі змінами, надавши їм конституційно узгоджене тлумачення, відповідно до якого ці приписи не передбачають справляння судового збору у справах про оскарження постанов про накладення адміністративного стягнення.

Конституційний Суд України закрити конституційне провадження у справі щодо перевірки на відповідність Конституції України пункту 5 частини другої статті 4 Закону України «Про судовий збір» від 8 липня 2011 року № 3674–VI зі змінами на підставі пункту 4 статті 62 Закону України «Про Конституційний Суд України» – неприйнятність конституційної скарги. Рішення буде оприлюднено на офіційному вебсайті Суду у вересні поточного року.

Підготовлено за матеріалами КСУ

Право на відшкодування майнової шкоди

Позивачка вимагала від медичного закладу відшкодування майнової та моральної шкоди, завданої внаслідок самовільної зміни лікарями методу лікування безпліддя із застосуванням допоміжних репродуктивних технологій без згоди подружжя.

Наслідком цих дій стало встановлення відсутності біологічного споріднення між чоловіком і дитиною, виключення відомостей про нього як батька та припинення його обов'язку зі сплати аліментів.

Апеляційний суд вважав, що втрата можливості отримувати аліменти не є майновою шкодою позивачки, оскільки, відповідно до ст. 179 СК України, аліменти є власністю дитини.

Касаційний цивільний суд Верховного Суду України із цим не погодився та зазначив, що особа, яка фактично утримує дитину та проживає з нею, має самостійний майновий інтерес у належному виконанні другим із батьків обов'язку щодо утримання дитини.

Майнова шкода в такому випадку полягає не у втраті права власності на аліменти, а у збільшенні витрат на утримання дитини та втраті гарантованого законом механізму участі другого з батьків у її забезпеченні.

ВС виснував: якщо протиправні дії медичного закладу спричинили встановлення відсутності біологічного споріднення та припинення аліментних зобов'язань, особа, з якою проживає дитина і яка її утримує, має право на відшкодування майнової шкоди в розмірі втраченої можливості отримувати кошти на утримання дитини.

Сам факт того, що аліменти є власністю дитини, не виключає виникнення такої майнової шкоди.

Про належний спосіб захисту прав замовника на майно

Спір у цій справі стосувався захисту прав замовника будівництва на приміщення у торговельному центрі, будівництво якого завершено, але який не прийнято в експлуатацію. Позивач просив визнати недійсними договори купівлі-продажу приміщення, укладені після оформлення права власності на об'єкт іншою особою.

Велика Палата Верховного Суду України зазначила, що замовник будівництва є первинним носієм майнових прав на об'єкт, якщо інше не встановлено законом або договором. Такі права передбачають можливість їх трансформації у право власності після завершення будівництва та прийняття об'єкта в експлуатацію.

Ключовим для обрання способу захисту є не формальний статус особи як замовника, забудовника чи інвестора, а підстави виникнення майнових прав, пов'язані зі створенням нової речі відповідно до ст.331 ЦК України.

ВС дійшов висновку, що у разі оспорування або невизнання прав замовника на майно, що перебуває в процесі створення, належним та ефективним способом захисту є позов про визнання майнових прав

на весь об'єкт або його частину та витребування майна з незаконного володіння останнього набувача відповідно до ст. 388, 392 Цивільного Кодексу України.

Натомість визнання недійсними договору або ланцюга правочинів щодо відчуження нерухомості є неефективним способом захисту. Такий позов не забезпечує належного дослідження добросовісності останнього набувача та може призвести до непропорційного втручання у його право власності.

Якщо ж завершення будівництва, прийняття об'єкта в експлуатацію та реєстрація права власності стали юридично неможливими, речово-правовий спосіб захисту трансформується у зобов'язальний — вимогу про відшкодування витрат на створення майна.

Провокацію викрито

Максим Цуцкірідзе доповідає, що встановлено трьох діючих військовослужбовців, які організували провокацію та підкинули наркотики екскомандиру батальйону ЗСУ.

Фігуранти — колишні поліцейські, які наразі є військовослужбовцями. Встановлено, що вони незаконно стежили за екскомандиром батальйону ЗСУ та збирали про нього конфіденційну інформацію. Їхньою метою було проникнення до автомобіля потерпілого, підкидання наркотичних засобів і психотропних речовин та подальше залучення працівників поліції та Військової служби правопорядку для затримання військового зі штучно створеними доказами.

У ніч із 27 на 28 серпня 2026 року троє військовослужбовців, за даними слідства, проникли до автомобіля потерпілого, припаркованого біля його будинку, та сховали всередині розфасовані у зіп-пакети наркотичні засоби й психотропні речовини.

Після цього вони повідомили працівників поліції та Військової служби правопорядку про наявність у авто заборонених речовин. У Харкові автомобіль зупинили працівники поліції. Під час огляду ТЗ було виявлено наркотичні засоби та психотропні речовини. Наразі трьом військовослужбовцям повідомили про підозру за ч. 1 ст. 162 КК України (незаконне проникнення до житла чи іншого володіння особи); ч. 2 ст. 182 КК України (незаконне збирання, зберігання та поширення конфіденційної інформації про особу, вчинене повторно); ч. 2 ст. 307 КК України (незаконне придбання, зберігання, перевезення та збут наркотичних засобів і особливо небезпечних психотропних речовин за попередньою змовою групою осіб); ч. 2 ст. 372 КК України (підбурення до притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності).

Також готується клопотання про обрання фігурантам запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Процесуальне керівництво здійснює Офіс Генерального прокурора.

Підготовлено за повідомленням
Офісу Нацполіції

Стратегія розвитку Союзу юристів України

Спрощення доступу громадян до безоплатної правової допомоги шляхом удосконалення стандартів якості — одне з багатьох завдань СЮУ

I. У сфері захисту прав та законних інтересів членів СЮУ та інших громадян України:

Здійснювати моніторинг щодо імплементації Національних стратегій України у цій галузі;

Проводити моніторингові дослідження дотримання прав і свобод людини в Україні;

Підтримка заходів держави щодо мирного врегулювання військового конфлікту на Сході України, остаточного припинення бойових дій через виконання в повному обсязі Мінських домовленостей та належного дотримання міжнародних стандартів прав і свобод людини та норм гуманітарного права.

Забезпечення соціально-правового захисту та професійних прав юристів і постійне реагування на порушення їхніх прав.

Забезпечення балансу повноважень адвокатського самоврядування, у тому числі кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури; удосконалення правового регулювання професійних прав та обов'язків адвокатів, гарантій здійснення адвокатської діяльності; упровадження ефективних механізмів притягнення до відповідальності посадових осіб за порушення гарантій незалежності адвокатів.

Спрощення доступу громадян до безоплатної правової допомоги шляхом удосконалення стандартів якості надання такої допомоги та їх дотримання; розширення можливості надання первинної та вторинної бе-

зоплатної правової допомоги у цивільних та адміністративних справах.

Громадський контроль за забезпеченням права на незалежний та справедливий суд у розумні строки, беззастережним виконанням рішень національних судів та Європейського суду з прав людини.

II. У стосунках з органами державної влади та місцевого самоврядування:

Забезпечити реальний вплив на законотворчий процес в державі шляхом залучення до співпраці з СЮУ представників суб'єктів законодавчої ініціативи, розроблення і просування за їх участі якісних проєктів законодавчих актів, потреба у яких є особливо нагальною.

Відновити діяльність Науково-експертної Ради по наданню оцінки проєктів Законів та нормативних актів України;

Забезпечити участь представників Союзу в громадських радах, які створені при органах державної влади та правоохоронних органах, з метою забезпечення реального впливу на ситуацію в країні.

Сприяти залученню представників Союзу юристів України та обласних організацій до роботи створюваних Президентом, Верховною Радою та Кабінетом міністрів України дорадчих органів для реалізації завдань громадянського контролю на стадіях обговорення проєктів і прийняття рішень органів влади та місцевого самоврядування;

Створити спільно з органами влади в регіонах «Центри законодавчих ініціатив», як

дорадчі органи влади (при обласних адміністраціях чи обласних радах або спільно на сесіях обласних рад) з метою обговорення діючого законодавства та удосконалення правозастосовної практики.

III. У науковій, освітній та культурно-просвітницькій діяльності:

Визнати важливим напрямком і продовжити роботу Союзу юристів – з організації та здійснення системного, фахового, комплексного правового виховання дітей, молоді; організаційну та методичну допомогу педагогічному складу, а також батькам, з метою прийняття та утвердження в них поваги до права та моралі;

Сприяти комплексному забезпеченню правової освіти населення на центральному та регіональному рівнях;

Формувати правовідомість населення через виховну діяльність, в тому числі на договірних засадах;

Спільно з вищими навчальними закладами проводити позакласну роботу зі школярами, організувати школу майбутніх юристів, проводити роботу зі студентами неюридичних вишів, конкурси серед молоді.

IV. У розвитку громадянського суспільства:

Створити ефективний механізм обміну правовою інформацією між іншими професійними організаціями юристів та правозахисними організаціями України, через засоби масової інформації та комп'ютерно — інформаційний зв'язок з метою оперативного вирішення проблемних питань реалізації норм права.

Разом з іншими громадськими організаціями та відповідно до нової редакції Закону України «Про судоустрій та статус суддів», – брати участь у незалежному оцінюванні роботи суддів у відкритих судових засіданнях.

V. У міжнародному співробітництві:

Активно використовувати досвід і співпрацювати з міжнародними організаціями, зокрема з Управлінням Верховного комісара ООН з прав людини, Радою Європи, ОБСЄ, МОМ, УВКБ ООН, Дитячим фондом ЮНІСЕФ, Європейським Інститутом Омбудсмена, Міжнародним Союзом Юристів та іншими правозахисними міжнародними організаціями.

Задіяти ресурс міжнародних організацій для співпраці, можливості отримання грантів, благодійної допомоги, спільного проведення міжнародних заходів.

VI. В організаційному розвитку Союзу юристів України:

Провести переоблік членів організації з метою їх подальшого реального об'єднання для співпраці. Обов'язкова сплата членських внесків. Поліпшити управління Союзом юристів України та його регіональними організаціями, зокрема через запровадження планів роботи та встановлення персональної відповідальності тощо.

Забезпечити громадське обговорення в регіональних організаціях СЮУ та затвердити щорічні плани заходів щодо реалізації цілі Стратегії;

Об'єднати зусилля кращих досвідчених, обласних організацій з новоствореними організаціями та тими, що мають нових керівників – шляхом проведення методичних семінарів, круглих столів та створення системи електронного обміну інформацією з регіональними організаціями;

Надавати щотижня електронною поштою інформації про діяльність обласних осередків Союзу юристів України;

Адаптувати до реалій та сучасних викликів базові документи СЮУ, зокрема: Програму соціально-правового захисту юристів, (прийнята Радою в 1992 році), Кодекс професійної етики юристів та інші.

VII. Щодо фінансового забезпечення діяльності СЮУ:

Формувати стійку фінансову основу Союзу шляхом залучення благодійного фінансування з боку підприємництва. Для цього важливо формувати позитивний образ Союзу, прозора розкривати його цілі та завдання, реальні результати роботи, на противагу численним популістським організаціям;

Налагодити роботу по отриманню фінансового забезпечення за рахунок місцевих і центрального бюджетів, а також міжнародної донорської допомоги та грантів за різними напрямками діяльності;

Залучити до співпраці аудиторські та консалтингові групи та компанії, які практикують у сфері економіки, міжнародного, та корпоративного права;

Розпочати консультації з провідними юристами України щодо відновлення діяльності Всеукраїнського юридичного клубу.

Затверджено Радою Союзу юристів України, Протокол № 2 від 24.06.2016 року

Зарплати зростають, а кандидати не йдуть

В яких сферах фінансова мотивація вже не допомагає закрити вакансії, а де збереглася стабільність у відгуках?

Команда OLX Робота проаналізувала, в яких сферах заробітна плата за рік зросла, а кількість відгуків на одне оголошення не змінилася або, навпаки, зменшилася. Був обраний період з липня 2025 року до липня 2026 року.

Так, у сфері «Освіта / переклад» кількість відгуків на одне оголошення в липні 2026 року порівняно з аналогічним періодом 2025 року не змінилася. При цьому зарплата зросла на 20,7%. А от у сфері «Початок кар'єри / Студенти» відгуків поменшало на 26,3%, тоді як зарплата зросла на 24,7%. Отже, стабільним залишився показник у сфері «Освіта / переклад» — 6,9 відгука на одне оголошення. Водночас зарплата за рік зросла на 20,7% — з 14 500 грн до 17 500 грн.

Де відгуків поменшало? У «Виробництві / робітничих спеціальностях» заробітна плата за рік зросла на 26,4% — з 22 750 грн до 28 750 грн. Водночас кількість відгуків на одне оголошення зменшилася на 9,4%.

Попри підвищення зарплат, активність шукачів знизилася і у сфері «Початок кар'єри / Студенти». Тут кількість відгуків знизилася на 26,3%, тоді як зарплата зросла на 24,7% — з 20 000 грн до 24 938 грн. Схожа ситуація спостерігається у сфері «Клінінг / Домашній персонал»: зарплата підвищилася на 18,2% — з 11 426 грн до 13 500 грн, а кількість відгуків скоротилася на 7,5%. Також суттєві розбіжності у зміні зарплат і кількості відгуків відбулися у сфері «СТО / автомобіли». За рік зарплата зросла на 16,7% — з 30 000 грн до 35 000 грн, проте кількість відгуків зменшилася на 4,5%.

У «Сільському та лісовому господарстві / агробізнесі» кількість відгуків упала на 7,2%, водночас зарплата зросла на 15,9% — з 25 875 грн до 30 000 грн. У «Роздрібній торгівлі / продажах / закупівлях» зарплата зросла на 15,8% — з 18 000 грн до 20 850 грн. При цьому кількість відгуків на одне оголошення скоротилася на 22,4%. В «Адміністративному персоналі / HR / Секретаріаті» зарплата за рік зросла на 14% — з 20 375 грн до 23 238 грн. Однак кількість відгуків зменшилася на 10%.

Попри збільшення зарплати на 11,5% — з 27 700 грн до 30 875 грн, у «Логістиці / Складі / Доставці» кількість відгуків на одне оголошення зменшилася на 5,1%.

Ще одна сфера, де підвищення зарплати не супроводжувалося зростанням кількості відгуків — «Краса / фітнес / спорт». Тут зарплата зросла на 11,3% — з 19 388 грн до 21 588 грн, а кількість відгуків зменшилася на 24,3%. В «Охороні / безпеці» зарплата за рік збільшилася на 9,6% — з 14 200 грн до 15 563 грн. Водночас кількість відгуків знизилася на 14,7%.

Завершує перелік «Нерухомість»: зарплата тут зросла на 6% — з 35 625 грн до 37 757 грн, тоді як кількість відгуків зменшилася на 5,7%. Зростання зарплат не гарантує автоматичного збільшення кількості відгуків на вакансії.

На ринку праці тривають структурні зміни: дефіцит кадрів посилюють мобілізація, міграція за кордон та демографічна криза. Водночас для кандидатів дедалі важливішими стають можливість бронювання, гнучкий або гібридний формат роботи, умови праці та загальна стабільність компанії. Для роботодавців це сигнал, що однієї фінансової мотивації може бути недостатньо для залучення потрібних фахівців. Конкурентною перевагою стануть комплексні пропозиції — від навчання та розвитку персоналу до покращення умов праці й формування інклюзивних команд, зокрема через залучення ветеранів, людей старшого віку та жінок до професій, у яких вони традиційно представлені менше.

Підготовлено за інформацією наданою «OLX Робота»

Комори під сходами, зачинені підвали та «приватні» горища

Що каже закон і чому ми порушуємо? Буває в під'їзді під сходами стоїть старий підлітковий велосипед, мішок із картоплею або склад автомобільних шин. А на поверсі може стояти «тамбурна» шафа для консервації.

Вадим ЧУНЖИН,
адвокат, «Юридичний Фронт»

Ми звикли вважати під'їзди, підвали та горища такою собі «нічийною» територією, де можна розгулятися. Проте в українському законодавстві (а саме в Наказі Держжитлокомунгоспу № 76) чітко визначено: допоміжні приміщення — це не склад для непогребу, а зона підвищеної безпеки.

Давайте розглянемо 5 фактів про наші під'їзди, які більшість корінних мешканців багатопверхівок або не знають, або ігнорують.

1. Хлам під сходами та тамбури — поза законом

Пункти 3.1.13 та 3.1.14 кажуть суворе «НІ» будь-яким майстерням, коморам чи побутовим речам під маршами сходів та на сходових клітках.

Чому це важливо? Це шляхи вашої евакуації під час пожежі чи іншої надзвичайної ситуації. Захаращений вихід може коштувати життя. Крім того, під сходами дозволено обладнувати тільки вузли опалення, водоміри та електрощитки.

2. Горище та підвал — під замком, але...

Вхідні двері на горище та в підвал мають бути зачинені (п. 3.2.5, 3.3.5). На дверях

обов'язково має бути напис, де саме зберігаються ключі (у диспетчера, консьєржа чи двірника).

Але є нюанс: доступ аварійних служб до комунікацій у підвалі має бути забезпечений у будь-який час доби. Якщо ви самовільно повісили свій замок на підвал — ви порушник.

3. Котик проти сіток на підвалах

Закон вимагає, щоб на всіх отворах і вікнах підвалів стояли сітки з вічком не більше 0,5 см для захисту від гризунів, бродячих котів та собак (п. 3.3.7). Вічне протистояння в ОСББ «замурувати підвал від бліх» чи «впустити котиків грітися» закон вирішує чітко — захист від проникнення тварин має бути.

4. Якого кольору має бути під'їзд?

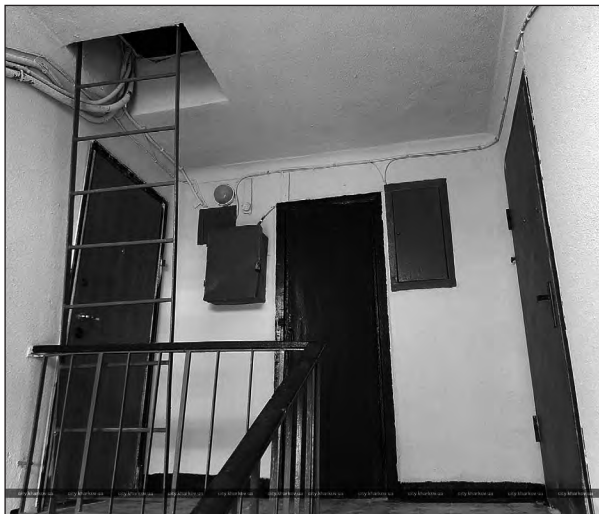
Якщо ЖЕК або ОСББ робить ремонт, фарбування має бути якісним і однотонним (глянсовим або матовим). Жодних па-

тьоків, плям або просвічування старих шарів фарби (п. 3.1.6). А ще — на кожному під'їзді обов'язково має висіти табличка з номерами квартир та списком усіх екстрених і комунальних служб із телефонами!

5. Зона відповідальності управителя

Чи знали ви, що управитель (ЖЕК/ОСББ) зобов'язаний не просто підмітати, а систематично очищати майданчики біля дверей від снігу та льоду (п. 3.1.11), стежити, щоб доводчики на дверях працювали, а взимку температура на «теплому» горищі не падала нижче +12 градусів

А як справи у вашому будинку? Чи воюєте ви з сусідами за захаращені коридори? Чи, може, у вашому підвалі вже давно обласштували незаконний склад коробок місцевого магазину (що, до речі, теж суворо заборонено п. 3.4.6)?

РЕДАКЦІЙНА РАДА:

Віктор КОВАЛЬСЬКИЙ,
шеф-редактор газети
«Юридичний вісник України»;

Олексій БАГАНЕЦЬ,
державний радник юстиції
2 класу, заслужений юрист України;

Сергій ДЕМСЬКИЙ,
заступник головного редактора газети
«Голос України»;

Святослав ПІСКУН,
голова Союзу юристів України;

Олег ЗАЙЧУК,
академік НАПрНУ;

Олександр КОПИЛЕНКО,
академік НАН України;

Олена ОРЛЮК,
директорка УКРНОІВІ;

Євген СТРЕЛЬЦОВ,
д.ю.н., доктор теології,
член-кореспондент НАПрНУ;

Микола ОНІЩУК,
ректор НШСУ, д.ю.н.;

Олександр ПЕТРИШИН,
суддя КСУ;

Ангела СТРИЖЕВСЬКА,
завідувачка кафедри Інституту права
КНУ імені Тараса Шевченка, к.ю.н.

«ЮРИДИЧНИЙ ВІСНИК УКРАЇНИ»

загальнонаціональний правовий тижневик
Редакція газети — колективний асоційований
член Союзу юристів України
Виходить з квітня 1995 року
(uvu_golovred@ukr.net)

Засновник — ТОВ «Юрінком Прес»
Головний редактор — Віктор КОВАЛЬСЬКИЙ
Відповідальний секретар — Олена ДОЦЕНКО
Редактор відділу правових новин — Максим БОНДАР

Юридичні оглядачі —
Юрій КОТНЮК
Сергій ТЕНЬКОВ
Літературний редактор — Інна ЛЕХОВА
Комп'ютерна верстка — Дар'я КОСТЮКОВА

ЗМІСТ

КЛЮЧОВІ РІШЕННЯ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЗА 2026 РІК

Наказ про звільнення з військової служби та наказ про виключення зі списків особового складу відрізняються за своєю суттю, правовою природою та правовими наслідками	2
У разі реалізації товарів через інтернет-магазин на умовах повної післяплати, коли продавець не приймає кошти безпосередньо від покупця, РРО не застосовується	2
Припущення та неперевірена інформація з мережі Інтернет не можуть бути підставою для донарахування податкових зобов'язань і застосування штрафних санкцій	3
Фонд державного майна зобов'язаний забезпечити державну реєстрацію права власності держави на захисну споруду цивільного захисту	4
Право на отримання одноразової грошової допомоги виникає у разі смерті військовослужбовця у зв'язку із пораненням (контузією, травмою чи каліцтвом), отриманими під час захисту Батьківщини	4
Лист СБУ про встановлення факту набуття державним службовцем громадянства іноземної держави є безумовною підставою для звільнення такого службовця, а суб'єкт призначення не зобов'язаний додатково перевіряти цю інформацію	5
Відсутність підприємства в Реєстрі об'єктів критичної інфраструктури, який на момент загибелі працівника ще не існував, не позбавляє членів його сім'ї права на одноразову грошову допомогу	6
Добровольці ТРО не є військовослужбовцями, тому за ними зберігається місце роботи та середній заробіток на час виконання обов'язків у добровільних формуваннях	6
Протиправним є обмеження розміру пенсій, призначених відповідно до Закону «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб»	7
Перелік документів для призначення допомоги у зв'язку із загибеллю волонтера визначається законодавством на дату його смерті, а не на дату розгляду заяви	7
Спеціальна норма про звільнення від відповідальності за несвоєчасну сплату податкових зобов'язань виконавцями бюджетних договорів не звільняє від штрафу за порушення строку реєстрації податкової накладної	8

КЛЮЧОВІ РІШЕННЯ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЗА 2026 РІК

Наказ про звільнення з військової служби та наказ про виключення зі списків особового складу відрізняються за своєю суттю, правовою природою та правовими наслідками

1 червня 2026 р. Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі № 640/27112/20 обґрунтував, що наказ про виключення зі списків особового складу не стосується самого факту (підстави) звільнення з військової служби, а є процедурним актом

Позивач просив скасувати наказ про виключення його зі списків особового складу, визнати протиправними дій щодо складання рапорту, який став підставою для видання цього наказу, та відшкодувати майнову шкоду. Вказував, що оскаржуваний наказ є протиправним та незаконним, оскільки прийнятий під час його перебування на лікуванні неуповноваженою особою відповідача. Вказував і на те, що він перебував у розпорядженні директора Українського науково-дослідного інституту спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України до 01 серпня 2020 р., тобто з 02 серпня 2020 р. директор Українського науково-дослідного інституту спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України не був для позивача ані безпосереднім керівником, ані начальником.

Рішенням суду першої інстанції позов задоволено частково, визнано протиправним і скасовано наказ про виключення позивача зі списків особового складу, поновлено його у списках особового складу та грошовому забезпеченні, а також стягнуто середнє грошове забезпечення за час вимушеного прогулу. Суд апеляційної інстанції змінив розмір середнього грошового забезпечення, що підлягало стягненню, у іншій частині рішення суду першої інстанції залишив без змін.

Верховний Суд, розглянувши касаційну скаргу відповідача, вказав, що у разі якщо наказ про звільнення з військової служби є чинним, однак військовослужбовця виключено зі списків особового складу під час його тимчасової непрацездатності, належним способом захисту порушеного права є зміна дати виключення зі списків особового складу на перший день після закінчення періоду непрацездатності, а не поновлення військовослужбовця на військовій службі чи у списках особового складу.

Виключення військовослужбовця зі списків особового складу до закінчення його тимчасової непрацездатності суперечить вимогам закону. Водночас наказ про звільнення з військової служби та наказ про виключення зі списків особового складу є різними за своєю правовою природою індивідуальними актами: перший визначає підставу звільнення, а другий має процедурний характер і визначає лише дату закінчення проходження військової служби.

Посилаючись на правовий висновок Великої Палати Верховного Суду, викладений у постанові від 15 вересня 2020 року у

справі № 205/4196/18, Верховний Суд зазначив, що у випадку порушення гарантії щодо заборони звільнення під час тимчасової непрацездатності негативні наслідки такого порушення усуваються шляхом зміни дати звільнення (виключення зі списків особового складу) на перший день після закінчення періоду непрацездатності, а не шляхом поновлення особи на службі.

Оскільки наказ про звільнення позивача з військової служби залишався чинним і не був предметом спору, підстав для його поновлення у списках особового складу та стягнення середнього грошового забезпечення за час вимушеного прогулу не було.

Отже, Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу частково, скасував рішення судів попередніх інстанцій у частині задоволення позовних вимог та ухвалив нове рішення, яким змінив дату виключення позивача зі списків особового складу з 08 вересня 2020 р. на 29 вересня 2020 р., а в решті рішення судів попередніх інстанцій залишив без змін.

*Рішення в ЄДРСР —
reyestr.court.gov.ua/Review/137041255*

У разі реалізації товарів через інтернет-магазин на умовах повної післяплати, коли продавець не приймає кошти безпосередньо від покупця, РРО не застосовується

3 червня 2026 р. Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі № 520/27700/25 залишив без задоволення касаційну скаргу податкового органу.

За результатами документальної перевірки контролюючий орган установив, що платник здійснював продаж товарів через інтернет-магазини з доставкою службою перевезення та отриманням оплати від покупців «Нова Пошта» на умовах післяплати. Оплата покупцями проводилась через сервіс Nova Pay, після чого кошти в безготівковій формі було перераховувано на рахунок підприємця. Податковий орган уважав, що отримання коштів підприємцем є розрахунковою операцією, яка потребує застосування РРО, тому застосував штрафні санкції в сумі понад 92 млн грн згідно з п. 1 ст. 17 Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» № 265/95-ВР (далі – Закон № 265/95-ВР).

Підприємець у позові про визнати протиправним та скасування податкового повідомлення-рішення наполягав, що не здійснював розрахункових операцій у розумінні Закону № 265/95-ВР, оскільки не приймав кошти безпосередньо від покупців, а отримував їх лише в безготівковій формі від фінансової установи.

Окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін апеляційним судом, задовольнив позов та скасував подат-

кове повідомлення-рішення. Суди першої та апеляційної інстанцій дійшли висновку, що платник не здійснював розрахункових операцій з покупцями, отримував кошти лише безготівково від фінансової компанії, а тому був звільнений від обов'язку застосовувати РРО.

Верховний Суд, розглянувши касаційну скаргу податкового органу, вказав, що метою застосування РРО є забезпечення повного обліку розрахунків і недопущення приховування доходів. Якщо платник здійснює відкритий облік господарської діяльності, отримує всі кошти офіційно на банківський рахунок через фінансову установу, а контролюючий орган не довів фактів приховування доходів або необлікованої виручки, немає підстав для застосування фінансових санкцій.

У випадку продажу товарів через інтернет на умовах післяплати продавець на момент передачі товару перевізнику не може достовірно знати, чи буде товар отриманий покупцем та чи відбудеться його оплата. За таких умов господарська операція ще не є завершеною, а момент виникнення обов'язку щодо оформлення розрахункового документа чітко не визначено в законодавстві. Відсутність належного правового регулювання застосування РРО до таких операцій та можливість неоднозначного тлумачення поняття «розрахункова операція» не можна тлумачити на шкоду платникові і бути підставою для застосування фінансових санкцій.

Розрахунки, у межах яких покупець вносить кошти небанківській фінансовій установі для їх подальшого переказу продавцю, є безготівковими для продавця. У разі відсутності безпосереднього приймання продавцем готівкових коштів або платіжних карток від покупця такі правовідносини відрізняються від класичних розрахункових операцій, на які поширюються вимоги Закону № 265/95-ВР.

Для притягнення до відповідальності згідно з п. 1 ст. 17 Закону № 265/95-ВР контролюючий орган зобов'язаний довести факт здійснення саме розрахункової операції та її непроведення через РРО. Саме по собі отримання продавцем коштів у безготівковій формі від небанківської фінансової установи, яка здійснює переказ коштів від покупця, не доводить проведення продавцем розрахункової операції.

*Рішення в ЄДРСР —
reyestr.court.gov.ua/Review/137125453*

Припущення та неперевірена інформація з мережі Інтернет не можуть бути підставою для донарахування податкових зобов'язань і застосування штрафних санкцій

2 червня 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі № 420/21469/25 задовольнив касаційну скаргу платника податків, який доводив реальність господарських операцій.

За результатами документальної планової виїзної перевірки податковий орган дійшов висновку про нереальність господарських операцій платника податків з компаніями-нерезидентами (Сейшельські острови та Грузія), яким товариство надавало послуги з морського агентування морських суден у 2023–2024 роках, та на підставі акта перевірки прийняв податкові повідомлення-рішення, якими донарахував товариству понад 90 млн

грн податку на прибуток і застосував штрафні санкції за нескладання та нереєстрацію накладних із ПДВ на суму понад 20 млн грн.

Податковий орган дійшов висновку про фактичне нездійснення нерезидентами діяльності, покликаючись на інформацію з відкритих інтернет-джерел, згідно з якою компанії-нерезиденти мають статус «неактивних» або «інформація відсутня». За висновком податкового органу, отримані кошти від нерезидентів не пов'язані з наданням послуг агентування, а тому підлягають оподаткуванню як інші доходи.

Платник податків оскаржив це рішення до суду та стверджував, що усі операції є реальними, підтвердженими належно оформленими первинними документами (номінаціями, дисбурсментськими рахунками, маніфестами, коносаменами, банківськими виписками тощо), які містять обов'язкові реквізити, а також докази реєстрації та діяльності нерезидентів (свідчення про реєстрацію, сертифікати, банківські листи).

Окружний адміністративний суд задовольнив позов, визнавши протиправними оскаржувані податкові повідомлення-рішення, з тих мотивів, що висновки акта перевірки мають характер припущень, не підтверджені належними доказами, а платник надав достатній обсяг первинних документів, які підтверджують реальність господарських операцій.

Апеляційний адміністративний суд скасував рішення суду першої інстанції та відмовив у задоволенні позову, дійшовши висновку, що інформація з інтернет-джерел про неактивний статус нерезидентів є достатньою для визнання операцій сумнівними для оподаткування.

Розглянувши касаційну скаргу платника податків, Верховний Суд вказав, що для цілей податкового обліку визначальним є реальний характер господарської операції та фактичне настання її правових і економічних наслідків, а не формальні припущення щодо діяльності контрагента чи відомості з неофіційних джерел. Відомості, отримані з відкритих інтернет-ресурсів, інформаційних сайтів чи інших неофіційних джерел, самі по собі не є належним і достатнім доказом нереальності господарських операцій або відсутності діяльності контрагента. Такі дані мають допоміжний та орієнтовний характер і підлягають перевірці шляхом отримання офіційної інформації з передбачених законом джерел.

Саме контролюючий орган зобов'язаний доводити правомірність прийнятого рішення та нереальність господарських операцій. Такі обставини мають бути підтверджені належними, допустимими, достовірними та достатніми доказами, а не припущеннями, імовірними висновками чи неперевіреною інформацією. Належним підтвердженням реальності господарських операцій є первинні документи, оформлені відповідно до вимог законодавства та такі, що містять достатні відомості про зміст операції, її обсяг, учасників і результати виконання. У випадку відсутності обґрунтованих зауважень до таких документів вони мають пріоритетне доказове значення при вирішенні податкових спорів.

Верховний Суд наголосив, що відповідно до ч. 1 ст. 77 КАС України кожна сторона повинна довести ті обставини, на яких ґрунтуються її вимоги та заперечення, крім випадків, встановлених ст. 78 цього Кодексу, а суд згідно зі ст. 90 цього Кодексу, оцінює докази, які є у справі, за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на їх безпосередньому, всебічному, повному та об'єктивному дослідженні. Довести правомірність своїх дій чи бездіяльності відповідно до принципу офіційності в адміністративному судочинстві зобов'язаний суб'єкт владних повноважень.

Отже, Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу платника податків, скасувавши оскаржуване судове рішення та залишивши чинним рішення суду першої інстанції.

*Рішення в ЄДРСР —
reyestr.court.gov.ua/Review/137166788*

Фонд державного майна зобов'язаний забезпечити державну реєстрацію права власності держави на захисну споруду цивільного захисту

8 червня 2026 р. Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 08 червня 2026 року у справі № 420/11322/25 залишив без задоволення касаційну скаргу Фонду держмайна, який наполягав, що функції реєстрації споруд цивільного захисту закріплені за ДСНС та місцевими органами влади, а не ФДМУ.

Окружна прокуратура позивалася до Фонду держмайна, за участю третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні відповідача - ТОВ, про визнання протиправною бездіяльності щодо неоформлення та непроведення державної реєстрації права власності на будівлю захисної споруди цивільного захисту.

У позові прокурор зазначив, що захисна споруда є самостійним об'єктом нерухомого майна, що належить державі в особі ФДМУ, через бездіяльність якого (невжиття передбачених законодавством заходів щодо оформлення права власності) у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно немає інформації про реєстрацію права власності на цю споруду, що не сприяє збереженню фонду захисних споруд.

ФДМУ заперечував проти позову, посилаючись на те, що спірна захисна споруда належить на праві власності третій особі, а отже, відповідач не міг вчиняти дій щодо реєстрації права власності на цю споруду за державою.

Рішенням окружного адміністративного суду, залишеним без змін апеляційним судом, позов задоволено.

Верховний Суд, розглянувши касаційну скаргу ФДМУ, вказав, що захисні споруди цивільного захисту відповідно до законодавства України у сфері цивільного захисту та приватизації державного майна не підлягають приватизації, оскільки за їх цільовим призначенням необхідні для виконання державою своїх функцій із обороноздатності та захисту життя і здоров'я населення від наслідків аварій, катастроф.

Сам факт розміщення захисної споруди у складі цілісного майнового комплексу державного підприємства, зокрема й розміщення такої споруди в будівлі, яка в складі цілісного майнового комплексу стала об'єктом приватизації, не впливає на правовий режим цієї захисної споруди. Перехід права власності на цілісний майновий комплекс державного підприємства до приватної особи не спричинює переходу права власності на захисну споруду цивільного захисту, яка зберігає свій особливий правовий режим та залишається в державній власності.

Захисні споруди цивільного захисту, як наведено в п. 14 ч. 1 ст. 2 КЦЗ України, - це інженерні споруди, призначені для захисту населення від впливу небезпечних факторів, що виникають внаслідок надзвичайних ситуацій, воєнних дій або терористичних актів.

Пунктом 2 ч. 1 ст. 21 КЦЗ України визначено, що громадяни України мають право на забезпечення засобами колективного та індивідуального захисту та їх використання.

Згідно із п. 2 ч. 1 ст. 32 КЦЗ України до захисних споруд цивільного захисту належать, зокрема протирадіаційні укриття - негерметичні споруди, в яких створені умови для перебування людей та їх захисту протягом певного часу (не менше 48 годин) шляхом зменшення прогнозованого впливу небезпечних чинників, які можуть виникнути внаслідок надзвичайної ситуації, та іонізуючого опромінення у разі радіаційної аварії і радіоактивного забруднення місцевості та непрямой дії звичайних засобів ураження під час воєнних (бойових) дій та/або терористичних актів.

Облік захисних споруд цивільного захисту, який здійснюється Державною службою України з надзвичайних ситуацій у межах реалізації державної політики у відповідній сфері, не є тотожним реалізації повноважень щодо оформлення та державної реєстрації речових прав на нерухоме майно, а тому покладення на ДСНС функцій з обліку та контролю за станом захисних споруд не звільняє ФДМУ як суб'єкта управління державним майном від здійснення належного оформлення прав держави на це майно.

Фонд державного майна України як суб'єкт управління об'єктами державної власності, на який покладено реалізацію правомочностей держави як власника об'єктів державної власності, є органом державної влади, уповноваженим забезпечити державну реєстрацію права державної власності на захисну споруду цивільного захисту як самостійний об'єкт нерухомого майна, який не підлягає приватизації. Ухилення Фонду від виконання обов'язку щодо належного оформлення права власності держави на спірну захисну споруду призводить до збереження стану правової невизначеності стосовно належності цього об'єкта нерухомого майна, що створює ризики його протиправного використання, знищення, пошкодження. Крім того, така бездіяльність обмежує можливість держави в повному обсязі реалізовувати свої функції в сфері цивільного захисту, зокрема щодо забезпечення належного утримання, використання за цільовим призначенням та контролю за станом спірної захисної споруди як об'єкта, який має критичне значення для забезпечення обороноздатності держави та захисту життя і здоров'я населення від наслідків, аварій, катастроф.

*Рішення в ЄДРСР —
reyestr.court.gov.ua/Review/137215469*

Право на отримання одноразової грошової допомоги виникає у разі смерті військовослужбовця у зв'язку із пораненням (контузією, травмою чи каліцтвом), отриманими під час захисту Батьківщини

16 червня 2026 р. Верховний Суд у складі судової палати з розгляду справ щодо захисту соціальних прав Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу від 16 червня 2026 р. у справі № 620/10029/24 задоволює касаційну скаргу Міністерства оборони.

Члени сім'ї військовослужбовця, який помер від захворювання під час виконання обов'язків військової служби, звернулися до суду з позовом до Міністерства оборони України, в якому просили визнати протиправним та скасувати рішення МОУ про відмову призначити та виплатити одноразову грошову до-

помогу, передбачену п. 2 постанови Кабінету Міністрів України «Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану» від 28.02.2022 № 168, як членам сім'ї померлого; зобов'язати відповідача призначити та виплатити одноразову грошову допомогу розмірі 15 000 000 грн.

За матеріалами провадження військовослужбовець помер у результаті гострої печінково-ниркової недостатності.

Окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, позов задовольнив.

У касаційній скарзі Міністерство оборони України вказувало на неправильне застосування судами першої та апеляційної інстанцій норм ч. 3 ст. 16-2 Закону № 2011-ХІІ, п. 2 Постанови № 168 без урахування висновків Верховного Суду у подібних правовідносинах, які наведені у його постановях від 29.03.2024 у справі № 440/3321/23, від 17.03.2025 у справі № 280/2749/24, від 21.08.2024 у справі № 160/20229/22, від 18.11.2024 у справі № 240/1743/24 (зокрема про те, що: «чинним законодавством України передбачено три розміри одноразової грошової допомоги, для кожного із яких чітко визначені на законодавчому рівні умови призначення та виплати. На відміну від Закону № 2011-ХІІ та Порядку № 975, Постанова № 168 містить звужений перелік підстав для виплати допомоги у збільшеному розмірі, через те, що розмір допомоги у сумі 15 000 000 грн передбачений лише на період дії воєнного стану та виключно для сімей загиблих військовослужбовців, а також померлих, але внаслідок поранення (контузії, травми, каліцтва) військовослужбовців»).

Верховний Суд вказав, що положення пункту 2 Постанови № 168 підлягають застосуванню в системному взаємозв'язку з положеннями Закону № 2011-ХІІ і не можуть тлумачитися відокремлено від нього. Сам по собі висновок військово-лікарської комісії про зв'язок захворювання із захистом Батьківщини або проходженням військової служби не є безумовною підставою для застосування пункту 2 Постанови № 168, якщо матеріалами справи не підтверджено обставин, з якими зазначена постанова пов'язує виникнення права на відповідну виплату.

Смерть військовослужбовця внаслідок захворювання не виключає можливості призначення одноразової грошової допомоги в підвищеному розмірі, якщо на підставі медичних документів встановлено, що така смерть, незалежно від безпосереднього клінічного механізму її настання, перебуває у причинному зв'язку з пораненням (контузією, травмою чи каліцтвом), отриманим за обставин, визначених пунктом 2 Постанови № 168.

Таким чином, виключно у двох випадках:

- 1) у разі безпосередньої загибелі військовослужбовця в період дії воєнного стану;
- 2) у разі смерті військовослужбовця, щодо якої медичними документами встановлено причинний зв'язок із пораненням (контузією, травмою чи каліцтвом), отриманим під час захисту Батьківщини, виникає право на отримання одноразової грошової допомоги, передбаченої пунктом 2 Постанови № 168.

У зв'язку з цим, судова палата розмежувала три правові ситуації:

— перша — загибель військовослужбовця у період дії воєнного стану за обставин, які охоплювалися пунктом 2 Постанови № 168;

— друга — смерть військовослужбовця внаслідок поранення, контузії, травми чи каліцтва, отриманих за обставин, визначених абзацом шостим пункту 2 Постанови № 168;

— третя — смерть військовослужбовця внаслідок захворювання, пов'язаного з виконанням обов'язків військової служби

або із захистом Батьківщини, яка може породжувати право на одноразову грошову допомогу за Законом № 2011-ХІІ та Порядком № 975, але не охоплюється абзацом шостим пункту 2 Постанови № 168 без установлення прямого причинного зв'язку з пораненням, контузією, травмою чи каліцтвом (спеціальних умов, з якими законодавство пов'язує виникнення права саме на підвищену одноразову грошову допомогу у розмірі 15 000 000 грн).

Отже, саме по собі встановлення зв'язку захворювання та причини смерті із захистом Батьківщини не означає, що така смерть є загибеллю у розумінні абзацу першого пункту 2 Постанови № 168. Поняття «загибель» має самостійне юридичне значення і не охоплює кожен випадок смерті військовослужбовця в період дії воєнного стану чи при виконанні обов'язків військової служби.

Тому Верховний Суд, дійшовши висновку, що за відсутності підстав для застосування пункту 2 Постанови № 168 питання призначення та виплати одноразової грошової допомоги вирішується відповідно до положень Закону № 2011-ХІІ та Порядку № 975, з урахуванням установлених ними підстав та умов надання відповідних соціальних гарантій, касаційну скаргу задовольнив, рішення судів першої та апеляційної інстанції скасував, ухвалив нову постанову про відмову у задоволенні позову.

Рішення в ЄДРСР —
reyestr.court.gov.ua/Review/137474852

Лист СБУ про встановлення факту набуття державним службовцем громадянства іноземної держави є безумовною підставою для звільнення такого службовця, а суб'єкт призначення не зобов'язаний додатково перевіряти цю інформацію

3 липня 2026 р. Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі № 480/7731/22 задовольнив касаційну скаргу Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів, скасував рішення Сумського окружного адміністративного суду та постанови Другого апеляційного адміністративного суду і ухвалив нове рішення про відмову в задоволенні позову державного службовця про поновлення на посаді.

Позивача, начальника обласного управління Держпродспоживслужби, звільнено на підставі листа СБУ, у якому повідомлялося про отримання ним 19 червня 2014 року паспорта громадянина РФ. Суду першої та апеляційної інстанцій задовольнили позов про поновлення на посаді, визнавши, що лист СБУ та додані до нього роздруківки з російських інформаційних ресурсів не є достатніми доказами набуття громадянства, а відповідач не вжив жодних заходів для перевірки цієї інформації.

Верховний Суд не погодився з таким підходом. Суд послався на ст. 24 Закону «Про Службу безпеки України», яка наділяє СБУ повноваженнями на здійснення контррозвідальних заходів та інформаційно-аналітичної роботи, і навіть свою попередню позицію: відповідно до покладених на Службу безпеки України завдань щодо попередження, виявлення, припинення та розкриття протиправних дій, які безпосередньо створюють загрозу життєво важливим інтересам України, цей державний

орган з правоохоронними функціями наділений необхідним обсягом повноважень, у тому числі в ході контррозвідувальної діяльності, які дозволяють йому виявити факт набуття громадянством України громадянства іншої держави (постанова ВС від 3 лютого 2021 року у справі № 0940/1503/18).

На підставі цього Суд сформулював ключову позицію: отримання суб'єктом призначення інформації від СБУ про встановлення факту наявності у державного службовця громадянства іноземної держави є безумовною підставою для звільнення його з займаної посади відповідно до частини другої статті 84 Закону № 889-VIII, а законодавство не передбачає жодних додаткових процедур чи механізмів перевірки такої інформації суб'єктом призначення - зі встановленням факту набуття громадянства пов'язаний імперативний обов'язок звільнити державного службовця у триденний строк.

Суд також роз'яснив стандарти оцінки доказів в адміністративному судочинстві: допустимим є доказ, який отриманий відповідно до встановленого законом порядку, а достовірність доказу - можливістю встановити на його основі дійсні обставини справи. Оскільки СБУ як спеціальний суб'єкт наділена повноваженнями на виявлення фактів набуття громадянства іноземної держави, отримана нею й передана суб'єкту призначення інформація визнається належною і допустимою без необхідності додаткової перевірки.

Окремо Верховний Суд розглянув питання судових витрат на правничу допомогу. Оскільки постановою суду касаційної інстанції ухвалено нове рішення про відмову в позові, Суд скасував і постанову апеляційного суду в частині стягнення 10 000 грн витрат на правничу допомогу, здійснену на підставі ч. 5 ст. 134 КАС України, оскільки задоволення похідної вимоги про судові витрати неможливе за відмови в основному позові.

У підсумку Верховний Суд скасував рішення судів першої та апеляційної інстанцій повністю та ухвалив нове рішення про відмову в задоволенні позовних вимог про скасування наказу про звільнення, поновлення на посаді та стягнення середнього заробітку.

*Рішення в ЄДРСП —
reyestr.court.gov.ua/Review/137945916*

Відсутність підприємства в Реєстрі об'єктів критичної інфраструктури, який на момент загибелі працівника ще не існував, не позбавляє членів його сім'ї права на одноразову грошову допомогу

8 липня 2026 р. Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі № 420/37993/24 залишив без задоволення касаційну скаргу Головного управління ПФУ на рішення, якими задоволено позов дружини загиблого енергетика про призначення одноразової грошової допомоги.

Чоловік позивачки загинув 31 березня 2023 р. внаслідок спрацювання вибухового пристрою під час виконання трудових обов'язків з ремонту електромереж. Управління Пенсійного фонду відмовило у виплаті одноразової допомоги, передбаченої Законом «Про одноразову грошову допомогу за шкоду життю та здоров'ю, завдану працівникам об'єктів критичної інфраструктури, державним службовцям, посадовим особам місцевого самоврядування внаслідок військової агресії Російської Федера-

ції проти України № 2980-IX, оскільки станом на дату відмови (3 вересня 2024 р.) підприємство не було включене до Реєстру об'єктів критичної інфраструктури.

Розглянувши касаційну скаргу відповідача, Верховний Суд вказав, що сам Реєстр об'єктів критичної інфраструктури запроваджено лише постановою Кабінету Міністрів від 28 квітня 2023 р. № 415, яка набрала чинності 2 травня 2023 р., тобто вже після загибелі чоловіка позивачки. До цього моменту належність підприємства до критичної інфраструктури визначалася безпосередньо Законом «Про критичну інфраструктуру» № 1882-IX та переліком секторів, затвердженим постановою Кабміну № 1109, до яких відносилися й електроенергетика.

На позивачку не може бути покладений тягар відповідальності за діяльність держави. Позивачка не може бути обмежена у своїх правах чи зазнати негативних наслідків через те, що держава вчасно не запровадила відповідний Реєстр або не внесла до нього Підприємство. Згідно з принципом належного урядування, ризик будь-якої помилки державного органу повинен покладатися на саму державу.

Право на отримання одноразової грошової допомоги, передбаченої Законом № 2980-IX, виникає безпосередньо в момент настання юридичного факту, а саме, загибелі (смерті) працівника внаслідок військової агресії під час виконання професійних обов'язків. Будь-які рішення держави (як-от створення Реєстру чи подальше внесення об'єкта до нього), що вчинені після цього моменту, не можуть звужувати, скасовувати чи відтермінувати вже набуте особою право на соціальний захист.

Суд також зазначив, що держава вже вживає заходів для вирішення цієї системної проблеми: постановою Кабінету Міністрів від 10 червня 2026 р. № 748 територіальні органи Пенсійного фонду зобов'язано переглянути раніше прийняті відмовні рішення саме з підстав відсутності об'єкта в Реєстрі на момент події.

Оскільки суди першої та апеляційної інстанцій правильно застосували норми матеріального права, Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані рішення - без змін.

*Рішення в ЄДРСП —
reyestr.court.gov.ua/Review/138061705*

Добровольці ТРО не є військовослужбовцями, тому за ними зберігається місце роботи та середній заробіток на час виконання обов'язків у добровольчих формуваннях

27 серпня 2026 р. Верховний Суд у складі колегії суддів КАС у справі № 320/11927/22 відмовив у задоволенні касаційної скарги АРМА, залишивши в силі рішення щодо визнання протиправним наказу про позбавлення працівниці середнього заробітку на час її служби в добровольчому формуванні ТРО.

Працівницю АРМА, яка уклала контракт добровольця ТРО, було звільнено від роботи зі збереженням посади та середнього заробітку. Через внесені Законом № 2352-IX зміни до ч. 3 ст. 119 КЗпП щодо скасування виплати середнього заробітку мобілізованим військовослужбовцям, АРМА наказом припинило їй такі виплати, прирівнявши добровольця ТРО до військовослужбовця.

Суди першої та апеляційної інстанцій визнали цей наказ протиправним.

Верховний Суд погодився з таким підходом, розмежувавши статуси: добровольці Сил ТРО ЗСУ не є військовослужбовцями у розумінні Закону № 2232-ХІІ, а є цивільними особами у складі воєнізованого підрозділу. Вони відрізняються від військовослужбовців статусом, вимогами, характером і умовами вступу, проходження та звільнення зі служби, оскільки укладають окремий контракт добровольця, який не звільняє від обов'язку військової служби.

Ураховуючи, що позивачка не підпадає під дію норм ч. 3 ст. 119 КЗпП (яка стосується саме мобілізованих військовослужбовців), Суд визнав застосовною ч. 1 ст. 119 КЗпП, яка гарантує збереження місця роботи й середнього заробітку на час виконання державних або громадських обов'язків, і жодних змін не зазнала.

Відповідаючи на довід АРМА про поширення на добровольців усіх пільг військовослужбовців за ст. 24 Закону № 1702-ІХ, Суд сформулював висновок: ураховуючи те, що члени добровольчих формувань територіальних громад не проходять військову службу, не займають військових посад та не мають військових звань, вони не можуть претендувати на отримання грошового забезпечення, визначеного Законом № 2011-ХІІ, — оскільки грошове забезпечення за цим Законом прямо прив'язане саме до посади, військового звання та умов проходження військової служби, які у добровольця відсутні.

Суд додав, що законодавець вилучив гарантію середнього заробітку (ч. 3 ст. 119 КЗпП) лише у мобілізованих військовослужбовців, щоб уникнути подвійного фінансування: з бюджету та від роботодавця. На добровольців, які не отримують держзабезпечення, це обмеження не поширюється.

Оскільки суди попередніх інстанцій правильно застосували норми матеріального права, Верховний Суд залишив касаційну скаргу АРМА без задоволення, а судові рішення — без змін.

*Рішення в ЄДРСР —
reystyr.court.gov.ua/Review/139288707*

Протиправним є обмеження розміру пенсій, призначених відповідно до Закону «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб»

15 липня 2025 р. Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі № 160/6306/25 задовольнив касаційну скаргу позивача, який звернувся до суду з вимогою визнати протиправними дії щодо застосування обмежень розміру його пенсії, передбачених ст. 46 Закону України «Про Державний бюджет України на 2025 рік» і постановою Кабінету Міністрів України від 3 січня 2025 р. № 1 «Про визначення порядку виплати пенсій деяким категоріям осіб у 2025 році у період воєнного стану».

Рішенням окружного адміністративного суду позов було задоволено.

Апеляційний адміністративний суд за клопотанням ГУ ПФУ зупинив апеляційне провадження у цій справі до набрання законної сили судовим рішенням суду касаційної інстанції у справі № 320/2229/25, в якій вирішувалося питання про протиправність абз. 1 п. 1 згаданої постанови КМУ №1.

У касаційній скарзі позивач посилався на допущення судом апеляційної інстанції неправильного застосування п. 3 ч. 1 ст. 236 КАС України, оскільки вважав, що ухвала суду апеляційної інстанції не містить аргументованих та переконливих мотивів необхідності зупинення провадження у справі.

Верховний Суд нагадав, що суди не повинні застосовувати положення нормативно-правових актів, які не відповідають Конституції чи законам України, незалежно від того, чи оскаржувались такі акти в судовому порядку та чи є вони чинними на момент розгляду справи. Згідно з правовою позицією ВС такі правові акти (як закони, так і підзаконні акти) не можуть застосовуватися навіть у випадках, коли вони є чинними (постанови від 12.03.2019 у справі № 913/204/18, від 10.03.2020 у справі № 160/1088/19; постанова Великої Палати Верховного Суду від 09.06.2022 у справі № 520/2098/19).

Отже, колегія суддів висувала, що розгляд цієї справи об'єктивно можливий без зупинення провадження, оскільки у випадку встановлення того, що положення постанови № 1 не відповідають нормам Конституції та законів України, суд вправі не застосовувати вказану постанову № 1 навіть з урахуванням того, що станом на цей час вона є чинною, а отже відсутні правові підстави для зупинення провадження у справі № 160/6306/25 до набрання законної сили судовим рішенням у справі № 320/2229/25.

Верховний Суд неодноразово висловлював правову позицію щодо застосування норм права у спорах, пов'язаних з обмеженням максимальним розміром пенсій, призначених відповідно до Закону № 2262-ХІІ. Зокрема у постановах від 16.12.2021 у справі № 400/2085/19, від 20.07.2022 у справі № 340/2476/21, від 25.07.2022 у справі № 580/3451/21, від 30.08.2022 у справі № 440/994/20, від 17.03.2023 у справі № 340/3144/21 та інших Верховний Суд дійшов висновку про те, що у правовідносинах щодо призначення та перерахунку пенсій відповідно до Закону № 2262-ХІІ норми зазначеного закону підлягають застосуванню з урахуванням Рішення Конституційного Суду України від 20.12.2016 № 7-рп/2016, у зв'язку з чим будь-яке обмеження максимального розміру зазначених пенсій є протиправним.

У цій справі суд апеляційної інстанції не врахував усіх обставин та не надав їм належної правової оцінки, а тому дійшов помилкового висновку про наявність підстав для зупинення провадження у справі.

Тому Верховний Суд ухвалу апеляційного адміністративного суду скасував, а справу направив до суду апеляційної інстанції для продовження розгляду.

*Рішення в ЄДРСР —
reystyr.court.gov.ua/Review/128864533*

Перелік документів для призначення допомоги у зв'язку із загибеллю волонтера визначається законодавством на дату його смерті, а не на дату розгляду заяви

16 липня 2026 р. Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі № 160/15337/25 задовольнив касаційну скаргу чоловіка загиблого волонтера.

Дружина позивача загинула 18 листопада 2022 р. під час доставки гуманітарної допомоги, коли її автомобіль наїхав на

вибуховий пристрій. Позивач звернувся із заявою про виплату допомоги лише в грудні 2024 р. На той час уже діяла нова редакція пункту 6 Порядку та умов № 604, яка (на відміну від редакції, чинної на дату загибелі) вимагала обов'язкового подання свідчення командира військового підрозділу про факт надання волонтерської допомоги. Міжвідомча комісія відмовила в призначенні допомоги саме через відсутність цього документа.

Суд першої інстанції, з висновками якого погодився й апеляційний суд, відмовив у задоволенні позову.

Розглянувши касаційну скаргу позивача, Верховний Суд визнав такий підхід помилковим. Суд послався на ч. 1 ст. 58 Конституції України про заборону зворотної дії законів у часі та на практику Конституційного Суду України, за якою до події чи факту застосовується той нормативно-правовий акт, під час дії якого вони настали.

Зокрема, Конституційний Суд України в рішенні від 09.02.1999 № 1-рп/99 вказав на те, що у регулюванні суспільних відносин застосовуються різні способи дії в часі нормативно-правових актів. Перехід від однієї форми регулювання суспільних відносин до іншої може здійснюватися негайно (безпосередня дія), шляхом перехідного періоду (ультраактивна форма) і шляхом зворотної дії (ретроактивна форма). За загальновизначним принципом права закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі. Цей принцип закріплений у ч. 1 ст. 58 Конституції України, за якою дію нормативно-правового акта в часі треба розуміти так, що вона починається з моменту набрання цим актом чинності і припиняється з втратою ним чинності, тобто до події, факту застосовується той закон або інший нормативно-правовий акт, під час дії якого вони настали або мали місце.

У рішенні Конституційного Суду України від 13.05.1997 № 1-зп зазначено, що ст. 58 Конституції України 1996 року закріплює один з найважливіших загальновиznaczаних принципів сучасного права - закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі. Це означає, що вони поширюють свою дію тільки на ті відносини, які виникли після набуття законами чи іншими нормативно-правовими актами чинності.

Верховний Суд вказав, що право на отримання одноразової грошової допомоги є похідним від юридичного факту загибелі (смерті) волонтера та виникає саме з моменту настання цієї події. Саме на цей момент повинні визначатися умови реалізації такого права, у тому числі перелік документів, якими підтверджується наявність підстав для призначення та виплати одноразової грошової допомоги. Тому подальша зміна переліку документів сама по собі не може впливати на обсяг прав особи, право якої виникло до набрання чинності такими змінами.

Оскільки дружина позивача загинула до набрання чинності постановою КМУ № 310, якою запроваджено обов'язкову вимогу подання свідчення командира підрозділу, ця вимога не підлягала застосуванню до спірних правовідносин, а відсутність такого документа не могла бути самостійною підставою для відмови в призначенні допомоги.

Отже, Верховний Суд скасував рішення судів попередніх інстанцій, визнав протиправним і скасував рішення Міжвідомчої комісії про відмову в призначенні допомоги та зобов'язав Міністерство у справах ветеранів повторно розглянути заяву позивача.

Рішення в ЄДРСР —
reyestr.court.gov.ua/Review/138314158

Спеціальна норма про звільнення від відповідальності за несвоєчасну сплату податкових зобов'язань виконавцями бюджетних договорів не звільняє від штрафу за порушення строку реєстрації податкової накладної

1 вересня 2026 р. Верховний Суд у складі колегії суддів КАС у справі № 320/23229/23 відмовив у задоволенні касаційної скарги товариства-виконавця будівельних робіт, залишивши в силі рішення про правомірність штрафу за порушення строків реєстрації податкових накладних.

Товариство - субпідрядник за договором дорожнього будівництва, фінансування за яким затримувалося, зареєструвало три податкові накладні з порушенням граничних строків. Податковий орган застосував штраф за п. 120-1.1 ст. 120-1 ПК.

Суди відмовили Товариству в позові.

Товариство в касаційній скарзі посилалося на застосування пп. 69.1-2 п. 69 підрозділу 10 розділу XX ПК, який звільняє від відповідальності за несвоєчасну сплату податків через затримку бюджетного фінансування виконавців договорів за ст. 39 Закону № 1928-IX.

Верховний Суд визнав це посилання помилковим, розмежувавши два, хоч і пов'язаних, але самостійних елементи виконання податкових обов'язків: виникнення податкового зобов'язання, складання та реєстрацію податкової накладної, а також сплату узгодженої суми податкового зобов'язання, для кожного з яких Кодекс установлює окремі порядок і строки. Реєстрація накладної дає покупцю право на податковий кредит, а сплата зобов'язання — це перерахування коштів до бюджету.

Грамотичне та системне тлумачення пп. 69.1-2 свідчить, що ця норма встановлює спеціальний порядок звільнення від відповідальності за конкретно визначене податкове правопорушення — несвоєчасну сплату податкових зобов'язань. Цей підпункт не змінює строків реєстрації податкових накладних (п. 201.10 ст. 201 ПК), не відстрочує виконання такого обов'язку та не звільняє від відповідальності за несвоєчасну реєстрацію податкових накладних (п. 120-1.1 ст. 120-1 ПК).

Суд визнав, що затримка бюджетного фінансування створює лише економічний зв'язок із можливістю поповнити електронний рахунок для реєстрації, який не отожднює порушення строку реєстрації податкової накладної з порушенням строку сплати податкового зобов'язання, оскільки ці порушення мають різні склад та заходи відповідальності.

Отже, пп. 69.1-2 п. 69 підрозділу 10 розділу XX ПК не є безпосередньою підставою для звільнення платника податків від відповідальності за порушення граничного строку реєстрації податкової накладної.

Оскільки Товариство не заперечувало самого факту й тривалості порушення строків реєстрації накладних, а посилалося виключно на неналежну підставу звільнення від відповідальності, Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а судові рішення — без змін.

Рішення в ЄДРСР —
reyestr.court.gov.ua/Review/139392185

ВИДАВНИЦТВО «ЮРІНКОВІНТЕР» ПРОПОНУЄ:

ЩОДО МОВИ ПРАВНИЧОЇ

Щодо мови правничої: підручник / Сергій Головатий, доктор юридичних наук, член-кореспондент Національної академії правових наук України. Київ: Наш формат, 2024. 1016 + 32 стр. (вклейка)
ISBN 978-617-8277-77-2

Ця книга – про українську правничу мову, яка зазнала глибокого змосковщення, особливо від кінця 20-х років ХХ ст. за тотальної советизації всіх сфер життя українців. Советизація поняття «право» через нашарування на нього ідеології «червоного», «революційного» та «радянського» спричинила спотворення смислів і знищення сутності ключових понять і явищ у царині права, що їх в українській мові досі позначають за московськими моделями як правова держава, правовий закон, правова норма, правова система, правова наука, правова позиція тощо.

Приймаються замовлення.

nashformat.ua

Тел.: (063) 242-27-04 / (067) 247-57-37 / (099) 710-75-57

ПЕРЕДПЛАТА НА II ПІВРІЧЧА 2026 РОКУ

Видавництво «Юрінком Прес» нагадує, що триває передплатна кампанія на 2026 рік на всі видання.

Передплата здійснюється в усіх відділеннях Укрпошти в Україні,

а також безпосередньо у видавництві або онлайн на сайті yurincpress.com

Найменування (мовою оригіналу)	Періодичність	Мін. період передплати	Вартість		
			1 місяць	II півріччя	річна
21615 Юридичний вісник України (річна передплата)	1 раз на тижд.	1 міс.			2 760 ⁰⁰
33787 Юридичний вісник України	1 раз на тижд.	1 міс.	280 ⁰⁰	1 680 ⁰⁰	3 360 ⁰⁰
74052 Бюлетень законодавства і юридичної практики України	1 раз на міс.	1 міс.	399 ⁰⁰	2 394 ⁰⁰	4 788 ⁰⁰
01757 Юридична Україна	1 раз на міс.	1 міс.	221 ⁰⁰	1 326 ⁰⁰	2 653 ⁰⁰
08440 Комплект юриста «Елітний»: Юридичний вісник України + Бюлетень законодавства і юридичної практики України + Юридична Україна	1 раз на міс. (газ. – 1 раз на тижд., журн. – 1 раз на міс.)	1 міс.	880 ⁰⁰	5 280 ⁰⁰	10 560 ⁰⁰
22404 Комплект юриста «Загальний»: Юридичний вісник України + Бюлетень законодавства і юридичної практики України	1 раз на міс. (газ. – 1 раз на тижд., журн. – 1 раз на міс.)	1 міс.	659 ⁰⁰	3 594 ⁰⁰	7 908 ⁰⁰
Електронні видання					
86342 Юридичний вісник України (електронний варіант – річна передплата)	1 раз на тижд.	1 міс.	120 ⁰⁰	720 ⁰⁰	1 440 ⁰⁰
76352 Юридична Україна (електронний варіант)	1 раз на міс.	1 міс.	144 ⁰⁰	864 ⁰⁰	1 728 ⁰⁰
76589 Юридичний вісник України (електронний варіант – річна передплата)					1 152 ⁰⁰
76351 Часопис українського судочинства (електронний варіант)	1 раз на 2 міс.	2 міс.	180 ⁰⁰	540 ⁰⁰	1 080 ⁰⁰
76612 Комплект «Українське судочинство»: Юридичний вісник України + Часопис українського судочинства (електронний варіант)	1 раз на міс. (газ. – 1 раз на тижд., журн. – 1 раз на 2 міс.)	2 міс.	300 ⁰⁰	1 260 ⁰⁰	2 520 ⁰⁰

Шановні передплатники!

Пропонуємо оформити річну передплату на наші періодичні видання:

«Бюлетень законодавства і юридичної практики України» – передплатний індекс **74052**, або комплекти юриста «Загальний» – **22404** та «Елітний» – **08440**.

Ми ж, у свою чергу, презентуємо передплатникам щоденник-довідник юриста на 2026 рік.

З приводу передплати звертайтеся за тел: 066-003-21-64 yurincm.print@gmail.com

☎ 066-003-21-64
📍 04209, Київ-209,
вул. Героїв Дніпра, 316
✉ www.yurincpress.com
yurincm.print@gmail.com
golovred@yurincm.kyiv.ua

Редакція не завжди поділяє позиції авторів публікацій
За точність викладених фактів відповідає автор (рекламодавець)

Редакція зберігає за собою право редагувати, скорочувати надіслані матеріали та змінювати їхні назви
Прохання до авторів: додавати до надісланих матеріалів особисте фото
Редакція веде листування з читачами тільки на сторінках газети
Номер набрано і зверстано у комп'ютерному центрі видавничої організації «Юрінком Прес»
Передрук матеріалів виключно з посиланням на «ЮВ»

Свідectво про реєстрацію КВ № 7992 від 15.11.23 року
• Ідентифікатор медіа R30-02607
• Передплата в усіх відділеннях зв'язку
• Передплатний індекс 21615
• Загальний місячний наклад – 20 000
• Друк: ТОВ «Про Формат» м. Київ, вул. Кирилівська, 86
• Замовлення №
• Підписано до друку 21.09.2026 р.
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

ISSN 3154-8334

УДК 34(477)(054.033)

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

І. А. Смаль **Теоретичні та практичні аспекти використання електронних доказів у кримінальному процесі України:** монографія.

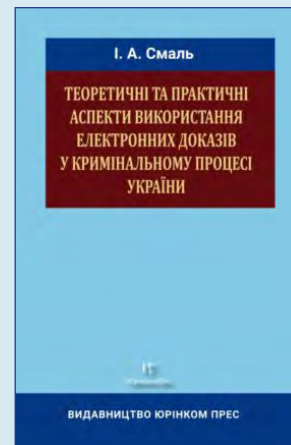
Юрінком Прес, 2025. 282 с.

ISBN 978-617-8498-03-0

Монографія присвячена комплексному дослідженню теоретичних та практичних аспектів використання електронних доказів у кримінальному процесі України. У роботі було досліджено витoki, становлення та розвиток концепції електронних доказів у кримінальному процесі крізь призму доктринальних підходів, судової практики та технологічного прогресу. Виділено характерні ознаки електронних доказів, окрему увагу приділено дослідженню правової природи електронних доказів, що сприяло пошуку додаткових аргументів щодо необхідності виділення електронних доказів як самостійного процесуального джерела.

Логічною частиною роботи став розгляд проблемних питань дотримання «права на приватність» під час провадження слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій. Сформульовано низку висновків та пропозицій змін до законодавства, спрямованих на удосконалення як нормативної регламентації, так і практики використання в кримінальному провадженні електронних доказів.

Монографія буде корисною для юристів-практиків, учених-правознавців, викладачів, аспірантів, студентів юридичних навчальних закладів, а також усіх, хто цікавиться питаннями кримінального процесу.

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ПРАЦІ

Енциклопедія праці // За редакцією Л. Остапенка, рецензенти: О. Г. Боднарчук, В. С. Ковальський, І. О. Личенко, Юрінком Прес, 2025. 182 с.

ISBN 978-617-8498-13-9

У сучасних умовах праця людей стала одним із чинників національної стійкості. Групою вчених на основі практичного досвіду розроблено визначення найпоширеніших термінів, які мають стосуються праці та трудових відносин. Розміщено довідкові матеріали щодо застосування цих термінів у нормативно-правових актах України, використанню їх у навчально-науковій роботі. Розроблена Енциклопедія Праці сприяє формуванню спільного розуміння й використання відповідних термінів фахівцями, представниками владних структур, дослідниками, медіа й громадськістю, а також підвищенню ефективності комунікації у сфері праці на національному та міжнародному рівнях.

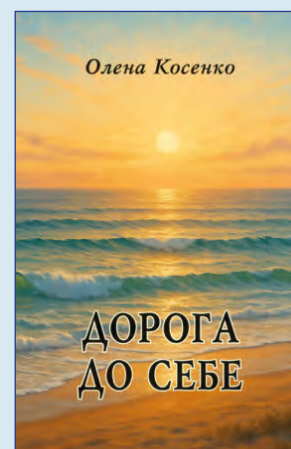
ДОРОГА ДО СЕБЕ

О. Косенко **ДОРОГА ДО СЕБЕ** Юрінком Прес, 2025. 164 с.

ISBN 978-617-8498-12-2

«Дорога до себе» — це історія жінки, яка через пригоди, любов, дружбу і спогади знову знаходить сенс життя.

Це книга про людей, які живуть усупереч війні, попри її жахіття. Живуть, пам'ятають і не втрачають світла душі.

Приймаються замовлення.
E-mail: info@yurincompress.com
Тел.: +38 (066) 003-21-65

ПЕРЕДПЛАТА НА II ПІВРІЧЧА 2026 РОКУ

ЮРИДИЧНА УКРАЇНА

Період передплати	Вартість
1 місяць	221 грн
півріччя	1326 грн

Передплатний індекс 01757
Періодичність виходу — 12 разів на рік

ЧАСОПИС УКРАЇНСЬКОГО СУДОЧИНСТВА

Період передплати	Вартість
на 3 місяці	270 грн
на рік	1080 грн

Передплатний індекс 76351
Періодичність виходу — 4 рази на рік

БЮЛЕТЕНЬ ЗАКОНОДАВСТВА І ЮРИДИЧНОЇ ПРАКТИКИ УКРАЇНИ

Період передплати	Вартість
на 1 місяць	399 грн
на рік	4788 грн

Передплатний індекс 74052
Періодичність виходу — 12 разів на рік

ПЕРЕДПЛАТА

сайт: yurincompress.com
pressa.yurincom.com

Довідка за тел: +38 (66) 003-21-64,
+38 (66) 003-21-65

e-mail: jukr@yurincom.kiev.ua
info@yurincompress.com
pressa@yurincom.kiev.ua

